Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак!

Туркистон

1925 йилдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИНИНГ ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ГАЗЕТАСИ

2000 йил 18 ноябрь, шанба. №91-92-93-94 (14376)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ИТАЛИЯ РЕСПУБЛИКАСИГА РАСМИЙ ТАШРИФИГА ДОИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Италия Республикаси Президенти Карло Адзелио Чампининг таклифига биноан шу йилнинг 20-22 ноябрь кунлари расмий ташриф билан мазкур мамлакатда бўлади.

Бўлажак ташриф давомида икки мамлакат ўртасидаги муносабатларнинг бугунги аҳволи ва истиқболи ҳамда томонларни қизиқтирган бошқа масалалар муҳокама қилинади. Шунингдек, ташриф чоғида икки томонлама ҳужжатлар имзоланиши кўзда тутилган.

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ БУРҲОНИДДИН МАРҒИНОНИЙ ТАВАЛЛУДИНИНГ 910 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим.

Ассалому алайкум, қадрли ватандошлар!

Узоқ-яқиндан келган муҳтарам меҳмонлар!

Аввалambор, сиз, азизлар билан қадимий ва гўзал Марғилон заминида, муборак рамазон арафасида кўришиб турганимдан ғоят бахтиёр эканимни изҳор этмоқчиман.

Қадрли дўстлар!

Ўтган ота-боболаримизни эслаш, уларнинг руҳи покларини шод этиш халқимизга хос эзгу фазилат, хайрли ва савоб ишдир.

Бугун биз кўп-кўп мумтоз зотларнинг она шаҳри бўлган, не-не авлиё, алломаю фозиллар қадами теккан кўҳна Марғилонда башарият маънавий тараққиётига беқиёс ҳисса қўшган буюк фиқҳ Бурҳониддин Марғиноний ҳазратларининг табаррук хотирасини ёд этиб, ул зоти шарифга бўлган фарзандлик ҳурмат-эҳтиромини бажо келтириш учун тўпландик.

Ислом ҳуқуқшунослигининг улкан намояндаси, шайхулислом Бурҳониддин Марғинонийнинг номи Имом Бухорий, Имом Термизий, Имом Мотуридий, Маҳмуд Замаҳшарий, Нажмиддин Кубро, Баҳоуддин Нақшбанд, Хожа Аҳрори валий сингари улуғ сиймолар қаторида туради.

Нафақат мусулмон олами, балки бутун дунё эътироф этган, Оллоҳ таоло берган ақлзаковати билан ислом ҳуқуқшунослиги илмида ўзига хос мактаб яратган, бебаҳо мероси билан мана шу Фарғона диёрини жаҳонга тараннум этган ул зотнинг тарихимиздаги ўрни ва обрўси беқиёсдир.

Ўз ҳаётини дину диёнат поклиги, иймон-эътиқод устуворлиги, илм ва адолат тантанаси йўлида сафарбар этган бу мўътабар алломанинг Шарқ оламида «Бурҳонуддин вал милла», яъни «Дин ва миллатнинг ҳужжати» деган юксак эътирофга сазовор бўлгани ҳам буни яққол исботлайди.

Қадрли биродарлар!

Ҳаммамизга маълумки, ер юзида мусулмончилик пайдо бўлганидан буён асрлар давомида дунёнинг турли мамлакатларида юзлаб олиму уламолар ислом ҳуқуқшунослиги билан машғул бўлиб келганлар.

Лекин бу соҳада ўзи яратган буюк асарлари ва мактаби билан, исломий ҳуқуқ асосларини белгилаб бергани ва шу илмнинг ҳар томонлама ривож топишига қўшган ҳиссаси билан шу заминдан етишиб чиққан бизнинг буюк ватандошимиз Марғиноний ҳазратларига тенг келадиган бошқа аллома камдан-кам топилади, десак, асло муболаға бўлмайди.

Бурҳониддин Марғиноний яшаган замон — Шарқ Уйғониш даврининг биринчи босқичи бўлмиш X-XII асрларда Мовароуннаҳр заминида илму фан гуркираб ривожланган, жамият тараққиёти учун ислом ҳуқуқини тўғри англаш ва амал қилиш муҳим ижтимоий заруратга айланган эди.

Ул зот ўз асарларида ўша замонларда мўмин-мусулмонлар дуч келадиган долзарб ҳаётий масалалар, жумладан, оилавий ва ижтимоий муносабатлар, мулкчилик, савдо-сотиқ, жиноят ва жазо, инсоннинг бурч ва масъулиятларига тааллуқли кўп-кўп мураккаб муаммоларни исломий ҳуқуқ нуқтаи назаридан ҳал этиб берган.

Шу сабабли аллома нафақат уламолар, балки оддий халқ орасида ҳам «Ҳидоят йўлининг сарбони» дея катта ҳурмат-эътибор топган.

Марғинонийнинг ўлмас мероси, хусусан, «Ҳидоя» — «Тўғри йўл» деб аталган китоби, мана, саккиз асрдирки, мусулмон мамлакатларида энг нуфузли ва мукаммал ҳуқуқий манба сифатида эътироф этиб келинаётганининг боиси ҳам ана шунда.

Айниқса, бу мумтоз асарнинг европа тилларига ҳам таржима қилингани, бутун дунёда катта қизиқиш билан ўрганилаётгани, унга турли тилларда кўплаб шарҳ ва изоҳлар битилгани Марғиноний меросининг умумбашарий аҳамиятидан далолат беради.

Агар биз алломанинг замондошларидан бири айтган «Эй ақл эгаси, «Ҳидоя»ни ўқиб, мағзини чаққин, чунки у сени ҳидоят йўлига бошлаб, энг олий мақсадларга етказгай», деган сўзларини эсласак, ўйлайманки, у зоти шарифнинг авлодлар олдидаги тарихий хизматларини яна бир бор яққол тасаввур қилган бўламиз.

Муҳтарам ватандошлар!

Азиз меҳмонлар!

Бурҳониддин Марғинонийнинг бизга қолдирган улкан мероси эришган шон-шуҳрати замирида аввало унинг ибратли ҳаёти, пок эътиқоди, олижаноб инсоний фазилатлари мужассам.

Бу заҳматкаш аллома ҳаётининг мазмуни бўлмиш эллик етти китобдан иборат «Ҳидоя»дек улкан асарни бунёд этгани, ўз асарларида бирор марта ҳам «мен» деган сўзни ишлатмагани, балки «Бу заиф банда айтади», дея камтарона изоҳ бериши ҳар қандай одамни бугун ҳам ҳайратга солади.

Ва унинг улуғ эътиқоди, илму урфон йўлидаги фидойилиги, камтарлик ва хокисорлик фазилатлари бу зотга нисбатан барчамизда буюк ҳурмат ва эҳтиром уйғотади.

Ҳурматли юртдошларим!

Кўп асрлик тарихимиз шундан далолат берадики, энг мураккаб даврларда ҳам халқимизнинг мушкул синовлардан ўтиши, ҳаётнинг турли тўфон ва бўронларига мардона бардош бериб, қадди-қоматини тик тутиб яшашига катта мадад бахш этадиган куч — юксак маънавият ва адолатга интилиш туйғуси бўлган.

Бамисоли қушнинг парвози учун қўш қанот қанчалик зарур бўлса, инсониятнинг ҳаёти ва тараққиёти учун мана шу икки буюк тамойил ҳамиша таянч ва суянч бўлиб келади.

Буюк аждодларимизнинг ҳаёт йўлини, илмий меросини ўрганар эканмиз, ана шу ҳақиқат улар фаолиятининг бош мезони бўлиб келганига ишонч ҳосил қиламиз.

Шубҳа йўқки, «Куч — адолатдадир» деган ғояни ўз ҳаётининг мазмуни деб билган Амир Темур бобомиздек улуғ аждодларимизнинг камол топишида ҳам «Ҳидоя» сингари қомусий асарларнинг таъсири ва аҳамияти беқиёс бўлган.

Шу маънода, бизнинг адолатли жамият барпо этиш йўлида амалга ошираётган ишларимиз чуқур тарихий илдизларга эга, десак, янглишмаган бўламиз.

Бурҳониддин Марғиноний асарларининг моҳияти бўлмиш адолат туйғуси, ўз даврининг ҳуқуқий мезонлари асосида яшаш, ўзганинг мол-мулкига кўз олайтирмаслик, ҳаромдан ҳазар қилиш, инсоф ва диёнат, меҳр-оқибат каби халқимизга хос бўлган эзгу тушунчалар бугунги кунда ҳам маънавий ҳаётимиз асосларини ташкил этади, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Аллома бобомизнинг бой илмий меросига ана шу нуқтаи назардан қарайдиган бўлсак, уни ҳар томонлама чуқур ўрганиш ва тегишли хулосалар чиқариб, замонавий билимлар, бугунги ҳаёт талабларидан келиб чиқадиган тажрибалар билан бойитиш зарур. Ва бу улуғ меросни аввало ўзимиз учун, келажак авлодлар тарбияси учун беқиёс маънавий озиқ деб билмоғимиз даркор.

Энг муҳими, қандай ўлмас мерос эгалари эканимизни ҳеч қачон унутмаслик, ана шу бойликни кўз қорачиғидай асраб-авайлаш, бир сўз билан айтганда, улуғ аждодларимизга муносиб ворислар бўлиш — шу саховатли ва гўзал заминда яшаётган ҳар қайси инсон учун ҳам қарз, ҳам фарздир.

Муҳтарам жамоат, азиз ватандошларим!

Инсоният тарихида ёрқин из қолдирган буюк шахслар аввало Оллоҳ таоло азиз тутган муборак заминда дунёга келади. Бу кўҳна ҳақиқат ҳаётда кўп бор ўз исботини топган.

Буюк бобомиз Бурҳониддин Марғинонийнинг киндик қони томган кўҳна Риштон тупроғи, ул зоти шариф камолга етган қадимий Марғилон ҳам ана шундай табаррук масканлар қаторига киради.

Марғилон деганда, бетакрор табиати, боғроғлари, камалакдек сержило атласлари, ўзлигимиз рамзига айланиб кетган ранг-баранг дўппилари билан етти иқлимга машҳур бўлган гўзал бир макон кўз ўнгимизда намоён бўлади.

Бу замин азал-азалдан одоб-андишали ва бағрикенг, меҳнаткаш ва тадбиркор, меҳмондўст халқи, моҳир ҳунармандлари, уста боғбонлари, хушовоз ҳофизлари билан шуҳрат қозониб келади.

Фарғона водийсининг марвариди бўлмиш Марғилоннинг бундай юксак обрў-эътибор топишида, аввалambор, мана шундай фазилатларга эга бўлган халқнинг меҳнати ва шу муқаддас заминда униб-ўсиб, вояга етган, ўз юрти довруғини бутун дунёга таратган мўътабар зотларнинг ҳиссаси беқиёс.

Бу борада умр бўйи Марғилон номини улуғлаб яшаган Бурҳониддин Марғиноний бобомизнинг хизматлари чексиздир.

Мен бугун сиз, марғилонлик муҳтарам юртдошларимга қарата шу юксак минбардан туриб айтмоқчиман: шундай улуғ бобомизнинг азиз номини кўксингизга тумор қилиб олсангиз арзийди, албатта.

Ишонаманки, бу табаррук тумор, Яратганимизнинг марҳамати билан, нафақат Марғилон аҳлини, балки ҳар бир ватандошимизни, бутун элу юртимизни ёмон кўзлардан, турли бало-қазолардан асрайди.

Биз бугун ҳазрати Марғинонийнинг хизматларини бутун дунё тан олишини, жаҳондаги кўплаб нуфузли илм даргоҳларида алломанинг мероси ҳар томонлама ўрганилишини, ҳозир ҳам унинг асарлари асосида қанчадан-қанча талаба ёшларга сабоқ берилаётганини ғурур ва ифтихор билан тилга оламиз.

Буларнинг барчасини биз улуғ бобомизнинг муборак сиймоси бугунги кунда ҳам мамлакатимиз, халқимиз обрўсига обрў қўшаётганидан далолат деб биламиз.

Шу фурсатдан фойдаланиб, аллома Марғинонийнинг илмий меросини ўрганаётган, у бошлаган ишнинг давомчилари бўлган олим ва мутахассисларга, ул зотнинг хотирасига ҳурмат бажо келтириб, зиёрат этиш мақсадида узоқ-яқиндан келган барча азиз меҳмонларимизга халқимиз номидан миннатдорлик билдиришга ва ўз эҳтиромимизни изҳор қилишга ижозат бергайсиз.

Азиз дўстларим!

Илм ва истеъдодини, бутун борлиғини миллат учун, халқ учун, башарият бахт-саодати учун бахшида этган ҳазрат Марғиноний каби буюк инсонларнинг тарих олдидаги, келажак олдидаги хизматлари асло унутилмайди.

Марғиноний ёққан илму маърифат машъаласи ҳеч қачон сўнмайди, авлодларнинг онгу тафаккурини доимо мунаввар этиб туради.

Бу ҳақиқат бугунги қутлуғ маъракалар мисолида ҳам ўз тасдиғини топмоқда.

Улуғ бобомизнинг муборак таваллуд тўйи шарофати билан қадимий ва бетакрор Марғилон шаҳри ўзгача чирой ва тароват касб этгани, қўли гул қурувчиларимиз, моҳир усталаримиз, меъмору муҳандисларимиз, бунёдкор халқимиз меҳнати билан мана шу муаззам ёдгорлик мажмуи қад кўтаргани ҳаммамизнинг ҳазрат Марғинонийга бўлган чексиз эҳтиромимиз ифодасидир.

Бу муҳташам ёдгорлик мажмуини бунёд этишда қатнашган барча юртдошларимизга чин қалбимдан миннатдорлик билдираман, умрингиздан барака топинг, қўлларингиз асло дард кўрмасин, дейман.

Келинглар, азиз дўстларим, биродарларим, буюк бобомиз таваллуд топган мана шу муқаддас Фарғона заминида туриб, у мўътабар зотнинг руҳи поклари шод бўлсин, муборак қабрлари илоҳий нурга тўлсин, дея тилак қилайлик.

Бугунги ҳаяжонли, унутилмас лаҳзаларда Бурҳониддин Марғиноний бобомиз хотирасини яна бир карра ёд этиб, мана шундай азиз-авлиёларимизга бешик бўлган юртимизга Оллоҳдан тинчлик-омонлик, халқимизга бахту саодат, фаровонлик ато этишини сўрайлик.

Илоҳим, барча хайрли ишларимизда Яратганимизнинг ўзи мададкор бўлсин!

Шу қутлуғ кунда қилган жамики эзгу тилакларимиз ижобат бўлсин!

ҲИДОЯТ ЙЎЛИНИНГ САРБОНИ

2000 йил 16 ноябр. Фарғона водийсининг марвариди саналмиш Марғилон шаҳри аҳли ислом ҳуқуқшунослигининг улкан намояндаси, шайхулислом Бурҳониддин ал-Марғинонийнинг ҳижрий сана бўйича 910 йиллик таваллуд тўйига ташриф буюрган меҳмонларни илиқ кутиб олди.

Тантанага дунёнинг ўттиздан ортиқ давлатидан, мамлакатимизнинг барча ҳудудларидан уламолар, олимлар, республикамизда фаолият кўрсатаётган кўплаб давлатларнинг элчилари, халқаро ташкилотлар вакиллари, давлат ва ҳукумат арбоблари, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари ташриф буюрди.

Меҳмонлар Риштонда Бурҳониддин ал-Марғиноний ҳазратларининг рамзий ҳоки қўйилган "Соҳиби "Ҳидоя" зиёратгоҳига йўл олади. Бу ерда бундан бир неча аср бурун буюк аллома шарафига тикланган, кейинчалик нураб, файзсиз бўлиб қолган мақбара ўрнида фиқҳ илми сардорининг таваллуд тўйи арафасида улуғвор кошона қад ростлади.

Юртбошимиз 1999 йил 18 декабрда Фарғона вилояти сайловчиларининг вакиллари билан учрашувда Бурҳониддин ал-Марғинонийнинг таваллуд тўйини кенг нишонлаш, хотирасини тиклаш зарурлиги ҳақида гапирган эди. Қисқа вақт ичида аллома туғилган диёр - Риштонда "Соҳиби "Ҳидоя" қабристони бутунлай қайта таъмирланди. Аллома хотирасига муносиб ёдгорлик тикланди. Бошқа кўплаб ободончилик ишлари амалга оширилди.

Тадбир иштирокчилари мақбарани зиёрат этдилар. Ислом дунёсида мукаммал қонун мақомини олган "Ҳидоя" асари муаллифининг рамзий қабри пойида Қуръон тиловат қилинди.

Қўлигул қурувчилар ва ҳунармандлар маҳоратидан сайқал топган мақбара меҳмонларда катта таассурот қолдирди.

Қадимий Марғилон шаҳрида буюк ватандошимизнинг илмий ва ижодий меросига бағишлаб "Бурҳониддин ал-Марғинонийнинг жаҳон фани ва маданияти тараққиётида тутган ўрни" мавзуида халқаро илмий-амалий анжуман бўлиб ўтди.

Шу куни мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов буюк аллома хотирасига ўз эҳтиромини бажо этиш ва юбилейга бағишланган тантанада қатнашиш учун Марғилон шаҳрига ташриф буюрди.

Истиқлол шарофати билан яна ўз Ватанига қайтган, муборак номи қайта тикланган ва юксак ҳурмат-эҳтиромга сазовор бўлган буюк аллома хотирасига шаҳар марказида бунёд этилган ёдгорлик мажмуининг очилиш маросими олдидан халққа ош тортилди. Унда Юртбошимиз ҳам иштирок этди. Буюк фақиҳ хотирасига Қуръон тиловат этилди.

Аллома юбилейига бағишланган тантанали маросимни Фарғона вилоят ҳокими А.Отабоев очди.

Маросимда мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Юртбошимиз Бурҳониддин ал-Марғинонийнинг авлодларга қолдирган улкан мероси, эришган шон-шуҳрати замирида, аввало, унинг ибратли ҳаёти, пок эътиқоди, олижаноб инсоний фазилатлари мужассам эканини таъкидлади. Шу сабабли аллома нафақат уламолар, балки оддий халқ орасида ҳам "Ҳидоят йўлининг сарбони" дея катта эътибор топган.

Мамлакатимиз Президенти маънавий ҳаётимиз асосларини ташкил этувчи бой илмий меросимизни, жумладан "Ҳидоя" каби ноёб асарларни ҳар томонлама чуқур ўрганиш, тегишли хулосалар чиқариб, замонавий билимлар, бугунги тажрибалар билан бойитиш зарурлигига эътиборни қаратди. Улуғ аждодларимизга муносиб ворислар бўлиш, ҳар биримиз учун ҳам қарз, ҳам фарз эканини алоҳида қайд этди.

Улуғ бобомизнинг муборак таваллуд тўйи муносабати билан бетакрор ёдгорлик мажмуи бунёд этишга ҳисса қўшган қўли гул қурувчилар, моҳир усталар, меъмору муҳандислар, бунёдкор халқимиз меҳнатига юксак баҳо берди.

Маросимда сўзга чиққан Марғилон шаҳрининг бош имом-хатиби Собир қори Эминов, Фарғона давлат университетининг талабаси Хушнуд Ҳайдаров истибдод йилларида номлари унутилган улуғ аждодларимиз хотирасининг мамлакатимиз Президенти ташаббуси ва раҳномолигида қайта тикланиши, руҳи покларининг шод этилиши халқимиз маънавиятининг янада юксалишида муҳим ўрин тутишини таъкидлади. Бундай хайрли ишлар нафақат бугунги кунга, балки Ватанимиз ва халқимизнинг буюк келажагига ҳам хизмат қилаверади.

Мусулмон НАМОЗОВ,
Расулжон КАМОЛОВ,
ЎзА мухбирлари

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ИМОМ МОТУРИДИЙ ТАВАЛЛУДИНИНГ 1130 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим.

Ассалому алайкум, азиз ватандошлар!

Муҳтарам меҳмонлар!

Қадимий ва бетакрор Самарқанд заминида, мана шу муборак кунда сиз, азиз юртдошларимни, узоқ-яқиндан келган меҳмонларни яна бир бор чин қалбимдан самимий қутлаб, барчангизга ўз ҳурматимни билдириб, бағоят мамнун бўлганимни изҳор этмоқчиман.

Қадрли дўстлар!

Куни кеча биз кўҳна Марғилонда буюк бобомиз Бурҳониддин Марғинонийнинг таваллуд айёмини ўтказиб, ул зотнинг руҳи покларини шод этган бўлсак, бугун яна бир улуғ аллома — Имом Абу Мансур Мотуридий ҳазратларини хотирлаб, бу беназир сиймо олдидаги инсоний бурчимизни адо этмоқ учун бу ерга йиғилдик.

Диёримизда Имом Мотуридий ва Бурҳониддин Марғинонийнинг таваллуд айёмлари бир пайтда ўтаётганида чуқур рамзий маъно бор.

Бу маъно, аввалambор, бу азиз инсонларнинг ибратли тақдирида, уларнинг илм-маърифат ва эзгуликка бағишланган ҳаётида, муқаддас динимизни асраб-авайлаш ва ривожлантиришга қўшган улкан ҳиссаларида мужассамдир.

Ҳаётининг мазмуни, олижаноб интилишлари муштарак бўлган бу икки улуғ зотнинг мана шу муқаддас макон — Чокардиза қабристонида мангу ором топгани, хоки поклари ёнма-ён ётганини ҳам Яратганимизнинг қудрати ва марҳамати деб биламиз.

Ва насиб этса, Бурҳониддин Марғиноний бобомизга, у зот таваллуд ва камол топган Риштон ва Марғилонда барпо қилинган муҳташам мажмуа сингари, шу муқаддас жойда ҳам ёдгорлик бунёд этамиз.

Қадрли дўстлар, азиз меҳмонлар!

Бугунги маросимдан фойдаланиб, Оллоҳ таолонинг назари тушган шу табаррук заминда яшаб ўтган, ислом фалсафаси, ислом ақидаларини илмий асослаш, муқаддас динимизни соф ва пок сақлаш, уни улуғлаш ва тарғибу ташвиқ этишга беқиёс ҳисса қўшган ватандошларимизни, шу тупроқда униб-ўсган азиз-авлиёларни яна бир бор ёд этсак, уларнинг хотирасига яна бир бор таъзим қилсак, ўринли бўлади, деб ўйлайман.

Ислом дунёсининг устунлари бўлган Имом Замаҳшарий, Имом Термизий, Имом Насафий, Хожа Аҳмад Яссавий, Хожа Абдухолиқ Ғиждувоний, Шайх Нажмиддин Кубро, Баҳоуддин Нақшбанд, Хожа Аҳрори валий каби кўплаб мумтоз зотларнинг ҳаёти ва фаолияти бизнинг юртимизни нафақат мусулмон оламида, балки Мағрибу Машриқ дунёсида машҳур этганидан ҳақли равишда ғурурланамиз.

Бу улуғ зотлар қаторида буюк аждодларимиз бўлмиш ҳадис илмининг султони Имом Бухорий, калом илмининг султони Имом Мотуридий, ўлмас «Ҳидоя» асарининг муаллифи шайхулислом Бурҳониддин Марғиноний боболаримиз алоҳида ўрин тутади.

Муҳтарам биродарлар!

Имом Мотуридийнинг фаолияти ва таълимоти ҳақида гапирар эканмиз, аввало, бир масалани аниқлаб олиш лозим: унинг меросини нима учун улуғлаймиз, нима учун қадрлаймиз, нима учун бугун ҳам бу мероснинг ҳаётий таъсирини сезамиз?

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, агар биз ислом тарихига назар ташласак, бу илоҳий динни англаш, уни тушуниш, тушунтириш, тарғиб қилиш ва поклигини сақлаш борасида асрлар мобайнида кўп-кўп баҳс-мунозара ва тортишувлар, ҳатто жангу жадаллар ҳам бўлиб ўтганини кўрамиз.

Узоқ тарихимиз давомида баъзи бир разил кучлар мўмин-мусулмонларни чалғитиб, ўзларининг ғаразли мақсад ва манфаатларига эришмоқ учун уларни танлаган йўлидан қайтаришга не-не ҳаракатлар ва зўравонликлар қилиб келганига ҳам гувоҳ бўламиз.

Шунинг учун ҳам мусулмон жамияти ислом динимизни асраб-авайлаб, унинг маъно-мазмунини одамларга тўғри ва холис етказиб берадиган, уларни ҳидоят йўлига бошлайдиган фозил шахсларга доимо катта эҳтиёж сезиб келган.

Айтиш мумкинки, Имом Мотуридий ҳазратлари ана шундай тарихий зарурат натижасида майдонга чиққан мумтоз сиймо, улуғ алломадир. Буюк бобомиз яшаган даврда ҳам турли диний фирқа ва оқимлар ўртасида ғоявий қарама-қаршиликлар, зиддият ва низолар кучайиб, қонли можаролар авж олган эди.

Мўмин-мусулмонлар учун бағоят хатарли ва таҳликали ана шундай бир вазиятда ҳазрати Мотуридий зўр матонат, авлодларга ибрат бўладиган фидойилик намунасини кўрсатди.

Ул зот Оллоҳ таоло ўзига ато этган беқиёс ақл-заковат ва илм билан тўғри йўлдан адашган оқимларга қарши кураш олиб борди.

Лекин бу курашда у ғанимларга қарши куч ишлатиб, қилич яланғочлаб жанг қилгани йўқ.

Аллома бугунги кунда ҳам ўз аҳамияти ва таъсирини йўқотмаган ҳаётбахш куч, яъни ғояга қарши ғоя, жаҳолатга қарши маърифат йўлини танлади ва умрининг охирига қадар шу йўлда собит қолди.

У жоҳил кучларнинг таҳдид ва тажовузларидан қўрқмай, ҳидоят йўлини йўқотган фирқаларга қарши кескин раддиялар битди. Ҳазрат Мотуридийнинг асарларидаги илмий асос ва мантиқ қудрати шу қадар кучли эдики, уни ҳатто алломанинг мухолифлари ҳам охир-оқибатда тан олишга мажбур бўлдилар.

Шунинг учун ҳам Мотуридий бобомиз ислом оламида «Мусулмонларнинг эътиқодини тузатгувчи» деган юксак шарафга сазовор бўлди.

Мана шу маънода, бу мўътабар зот ўзининг теран илми, пок эътиқоди, сабот ва матонати билан ислом динининг софлиги учун курашар экан, келажак авлодлар манфаатини, сизу бизни ҳам ҳимоя қилган, деб ишонч билан айтишга ҳақлимиз.

Буюк бобомизнинг бутун ислом олами, ўз халқи, ўз Ватани олдидаги яна бир улкан хизмати шундан иборатки, улуғ ватандошимиз эътиқод илми — муқаддас динимизни қандай тушуниш ва унга қандай амал қилиш таълимотини янада ривожлантирди. Ислом динининг инсонпарварлик моҳиятини халқнинг миллий урф-одатлари, асрий анъаналари билан уйғунлаштирди.

Ҳазрати Мотуридийнинг ўнинчи асрдаёқ диний ғояларни ғаразли мақсадлар йўлида қуролга айлантириш, мутаассиблик ва жоҳиллик botқоғига ботиб қолиш қанчалик хатарли эканини асослаб бергани биз учун айниқса муҳимдир.

Аллома бобомиз: «Дин йўлидаги барча адашувларнинг бош сабаби — риёкор кимсаларга кўр-кўрона эргашишдадир» , деган эди.

Бу сўзларнинг нақадар ҳаққоний эканини, ҳануз ўз аҳамиятини йўқотмаганини бугун дунёда рўй бераётган юзлаб воқеалар мисолида яққол кўриб турибмиз.

Ўзингиз ўйланг, азиз дўстлар, биродарлар, жаҳоннинг турли бурчакларида диний низолар асосида содир этилаётган қонли тўқнашувларнинг аксарияти ақидапарастлик, сохта ғояларга кўр-кўрона эргашиш, нодонлик ва жоҳиллик оқибати эмасми?

Муҳтарам ватандошлар!

Имом Абу Мансур Мотуридий қолдирган мероснинг яна бир ибратли томони шундаки, у диний эътиқод борасида ашаддийлик ва тоқатсизликни рад этади, мўътадиллик ва бағрикенгликни ёқлаб чиқиб, бу муҳим тамойилни жамият ҳаётининг мезонига айлантиришга интилади.

Аллома, ҳар бир инсоннинг ҳаёти Яратган томонидан белгиланади, лекин одамзотга йўл танлаш ихтиёри ҳам берилган, бинобарин, у ўз хатти-ҳаракатлари ва қилмишлари учун аввало Парвардигор олдида, халқ ва жамият олдида масъулдир, деган фикрни қатъий туриб ҳимоя қилади.

Имом Мотуридий таълимоти ана шу инсонпарварлик моҳиятига кўра, инсоният ҳаёти ва тараққиётини яхшилик ва поклик сари, адолат сари йўналтиришга, одамларни миллати, тили, динидан қатъи назар, ўзаро аҳил, баҳамжиҳат, меҳр-оқибатли бўлиб яшашга даъват этади.

Бу мўътабар сиймо ўзининг «Китоб ут-тавҳид» , «Китоб ул-таъвилот» каби ўлмас асарларида халқимизга мансуб бағрикенглик, олижаноблик ва тараққийпарварлик каби улуғ фазилатларни ёрқин намоён этгани билан ҳам бизга айниқса қадрлидир.

Ул зот асос солган диний таълимот — Мотуридийя мактаби Шарқ мамлакатларида катта шуҳрат топишига бўлган сабаб шуки, унда илгари сурилган ғоялар ислом динимизнинг моҳиятини тўғрилик, эзгулик, инсонийликда деб биладиган жамики мўмин-мусулмонларнинг қарашлари ва интилишлари билан ҳамоҳанг эди.

Шу боис Мотуридийя мактабида таълим олган турли миллат вакиллари бўлмиш олимлар, Ҳазрат Мотуридийнинг минглаб издошлари, маънавий шогирдлари унинг таълимоти ва меросини дунёнинг кўп-кўп мамлакатларида тарғибу ташвиқ этиб, янада ривожлантирдилар.

Ҳурматли биродарлар!

Бугунги кунда, йигирма биринчи аср бўсағасида, башарият мураккаб тараққиёт жараёнини бошдан кечираётган бир пайтда диний бағрикенглик, турли динларга мансуб халқлар ўртасидаги мулоқот ва амалий ҳамкорликни кучайтириш ниҳоятда долзарб аҳамият касб этмоқда.

Шу маънода, Имом Мотуридий бобомизнинг: «Агар одамлар яхшилик йўлида бирлашса, Яратганимиз улардан ўз марҳаматини дариғ тутмайди» , деган ҳикматли сўзларида бизнинг замонамиз учун ҳам ибратли сабоқлар бор, десак, хато бўлмайди.

Бугун бобомиз Имом Мотуридийнинг фаолияти ва қолдирган беназир мероси ҳақида гапирар эканмиз, биринчи навбатда бу меросни янада чуқурроқ ўрганиш, бу зотга катта эҳтиром билан қараб, тадқиқотлар олиб бораётган хорижий олимларнинг, биродарларимизнинг кўмак ва ёрдами билан алломанинг ҳозирча топилмаган бебаҳо асарларини нафақат Ўзбекистон, балки барча мусулмон мамлакатларида излаш, уларни таҳлил этиш, замондошларимиз ва ёш авлодларга етказиш барчамиз учун ҳам фарз, ҳам қарз эканини алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиман.

Шу фурсатдан фойдаланиб, Имом Мотуридий бобомизни зиёрат қилмоқ ниятида ўз қимматли вақтларини аямасдан узоқ-яқин ўлкалардан юртимизга ташриф буюрган, ушбу маросимда иштирок этаётган азиз меҳмонларимизга бутун халқимиз номидан, Имом Мотуридийнинг бугунги авлодлари номидан беқиёс ҳурмат ва эҳтиромимизни изҳор этишдан бахтиёрман.

Муҳтарам юртдошлар!

Азиз меҳмонлар!

Буюк аждодларимизнинг бебаҳо меросини тиклаш, қадр-қимматини жойига қўйиш, уларнинг қадамжо ва зиёратгоҳларини обод қилишдек бахт сиз билан бизга насиб этганидан ҳар биримиз ҳақли равишда фахрланамиз.

Қадимий заминимизда ўтган бу улуғ зотларнинг яна бир хосияти шундаки, уларнинг шарофати билан табаррук мақбаралар, тарихий обидаларгина эмас, балки миллий тафаккуримиз, маънавиятимиз, миллий ғуруримиз, энг муҳими, халқимизнинг тарихий хотираси қайта тикланмоқда.

Муҳтарам дўстлар! Биродарлар!

Самарқанд аҳли ўз қадимий тарихига ихлос қўйган, ўзидан ўлмас мерос қолдирган улуғ мутафаккирлари, аллома ва азиз-авлиёларининг муборак номларини эъзозлаб, уларнинг хотирасини тиклаш йўлидаги савоб ишлари билан ўрнак бўлиб келаётган саховатли халқдир.

Самарқанд тупроғини азиз билиб, уни севиб-ардоқлаб, бир умр шу ерда муқим яшаган, ўзининг мислсиз фаолияти билан шу муқаддас заминни бутун дунёга машҳур этган, эзгу дуолари бугун ҳам бизга куч-қувват бағишлаб турган Абу Мансур Мотуридий бобомизга кўрсатаётган ҳурмат-эҳтиромимиз ана шу буюк ихлоснинг яна бир далолатидир.

Мана шу муҳташам ёдгорлик мажмуининг ғоят қисқа фурсатда — тўрт ой давомида бунёд этилганини ҳам ул табаррук зотга бўлган халқимиз меҳр-муҳаббатининг ифодаси деб биламиз.

Фурсатдан фойдаланиб, Имом Мотуридий бобомизнинг муборак мақбарасини қайтадан тиклаб, бу жойни қутлуғ зиёратгоҳга айлантириш йўлида сидқидилдан меҳнат қилган меъмор ва муҳандисларимизга, қўли гул уста ва қурувчиларимизга самимий миннатдорчилик билдираман.

Азиз зотларнинг номларини улуғлаб, мақбаралари ва қадамжоларини тиклаб, асраб-авайлаб обод этаверсак, Самарқанд нафақат сайёҳлар маконига, балки бутун дунёдан зиёратчилар интилиб келадиган қутлуғ бир масканга айланиши муқаррар.

Ҳамиша олижаноб ишларнинг бунёдкори бўлган, ўзининг меҳнати, қалб саховати билан мана шундай савоб ишларга муносиб ҳисса қўшиб келаётган Самарқанд аҳли билан, сиз қадрли ҳамшаҳарларим билан ҳар қанча ғурурлансам арзийди.

Азиз ватандошларим!

Бугунги шукуҳли дақиқаларда Имом Мотуридий бобомизни хотирлаб, яна бир бор фарзандлик ҳурматимизни изҳор этар эканмиз, ул зотнинг руҳи поклари шод бўлсин, юртимиз доимо тинч, халқимиз доимо омон бўлсин, дея тилак қиламиз.

Бу табаррук заминдан қут-барака, меҳр-оқибат аримасин!

Барчамизни Парвардигоримиз ўз паноҳида асрасин!

КАЛОМ ИЛМИНИНГ СУЛТОНИ

Куни кеча бутун халқимиз буюк бобокалонимиз Бурҳониддин Марғинонийнинг таваллуд айёмини ўтказиб, ислом ҳуқуқшунослигининг улкан намояндасига ҳурмат-эҳтиром бажо келтирган эди.

17 ноябрь куни Самарқанд шаҳрида муқаддас динимизни асраб-авайлашга беназир ҳисса қўшган яна бир улуғ сиймо - Имом Абу Мансур ал-Мотуридий таваллудининг 1130 йиллиги бутун республикамиз жамоатчилиги вакиллари, узоқ-яқиндаги хорижий давлатлардан ташриф буюрган меҳмонлар иштирокида кенг нишонланди.

Имом ал-Мотуридий ислом оламида калом илмининг султони сифатида довруғ қозонган. Аллома исломнинг поклигига раҳна солувчи турли оқимлар урчиган мураккаб бир даврда яшади. У ўзининг бутун ҳаётини муқаддас динимизнинг асл моҳиятини сақлаб қолиш, кишиларга ҳидоят йўлини кўрсатишга бағишлади. "Китоб ут-тавҳид", "Китоб ут-таъвилот" каби асарларида кишиларнинг Ҳақ йўлидан оғишмаслиги учун зарур бўлган қарашларни илмий ва фалсафий далиллаб, дини исломда мотуридия таълимотига асос солди. Замондошлари орасида "Султонул муиззин" (иззатли султон)деган шарафли мартабага сазовор бўлди.

Ўтган йилнинг декабрида Президентимиз Ислом Каримов ташаббуси билан Вазирлар Маҳкамасининг Имом Абу Мансур ал-Мотуридий таваллудининг 1130 йиллигини нишонлаш тўғрисидаги қарори қабул қилинганидан буён бу борада улкан ишлар амалга оширилди. Хусусан, асримизнинг эллигинчи йилларида мустабид тузум вакиллари томонидан бузиб ташланиб, оёқости қилинган Чокардиза қабристони ўрнида алломанинг абадий макони аниқланиб, улуғвор мақбара ва обод зиёратгоҳ бунёд этилди.

Бу савобли ишни амалга оширишда қарийб 600 қурувчи туну кун меҳнат қилди. Буюк алломанинг салобатли мақбараси ниҳоятда қисқа муддатда, бор-йўғи 59 кунда қуриб битказилди. Шу билан бирга мақбарага туташ бўлган катта майдон ва кўчалар ҳам ободонлаштирилди.

Тарихий маълумотларга қараганда, Чокардиза қабристонида юзлаб улуғ алломалар, шайхлар, имомлар ва саййидлар дафн этилган. У ислом оламида Мадинадаги Боқия ва Маккадаги Муалло қабристонларидан сўнг учинчи ўринда турувчи муқаддас мозордир. Хусусан, олимларнинг аниқлашича, бу ерда Бурҳониддин Марғиноний, Мавлоно Шамсиддин, Шайх Мухтасиб, Шайх Абу Бакир Бухорий, Шайх Абулқосим Самарқандий каби улуғ зотлар абадий маскан топган. Ана шундай улуғ қадамжо бугунги кунда яна аввалги шуҳратини тиклаб, ободлашди. Энди бу ерга келган зиёратчилар Имом ал-Мотуридий билан бирга юзлаб улуғ шахсларнинг руҳларини шод этиш имкониятига эга бўлди.

Буюк аллома таваллудига бағишланган тантана Имом ал-Мотуридий ҳазратларининг руҳи покларига бағишланган Қуръон тиловати билан бошланди.

Тантанада Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Юртбошимиз ўз нутқида Имом ал-Мотуридийнинг ислом оламида тутган буюк ўрни, қолдирган ўлмас таълимотининг бугунги авлод учун ҳам ниҳоятда аҳамиятли эканини қайд этди.

— Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, агар биз ислом тарихига назар ташласак, бу илоҳий динни англаш, уни тушуниш, тушунтириш, тарғиб қилиш ва поклигини сақлаш борасида асрлар мобайнида кўп-кўп баҳс-мунозара ва тортишувлар, ҳатто, жангу жадаллар ҳам бўлиб ўтганини кўрамиз, - деди давлатимиз раҳбари. - Узоқ тарихимиз давомида баъзи бир разил кучлар мўмин-мусулмонларни чалғитиб, ўзларининг ғаразли мақсад ва манфаатларига эришмоқ учун уларни танлаган йўлидан қайтаришга не-не ҳаракат ва зўравонликлар қилиб келганига ҳам гувоҳ бўламиз. Шунинг учун ҳам мусулмон жамияти ислом динимизни асраб-авайлаб, унинг маъно-мазмунини одамларга тўғри ва холис етказиб берадиган, уларни ҳидоят йўлига бошлайдиган фозил шахсларга доимо катта эҳтиёж сезиб келган. Айтиш мумкинки, Имом ал-Мотуридий ҳазратлари ана шундай тарихий зарурат асосида майдонга чиққан мумтоз сиймо, улуғ алломадир.

Президент бу мўътабар зот ўзининг теран илми, юксак эътиқоди, сабот ва матонати билан ислом дини софлиги учун курашар экан, келажак авлодлар манфаати, яъни сизу бизни ҳимоя қилган, деб ишонч билан айтишга ҳақлимиз, деди. Ислом Каримов ал-Мотуридийнинг ҳозирча номаълум асарларини излаб топиш, уларни замондошларимиз ва келажак авлодга етказиш зарурлигини алоҳида таъкидлади.

Шу куни Самарқандда аллома юбилейига бағишлаб "Имом ал-Мотуридий ва унинг ислом фалсафасидаги ўрни" мавзуида халқаро конференция ҳам бўлиб ўтди. Унда жаҳоннинг ўнлаб мамлакатларидан келган йирик уламо ва олимлар иштирок этди.

Юртимизда буюк ватандошларимиз таваллуд тўйларига бағишланган тадбирлар давом этмоқда.

Анвар КАРИМОВ,
Уйғун РЎЗИЕВ,
ЎзА мухбирлари

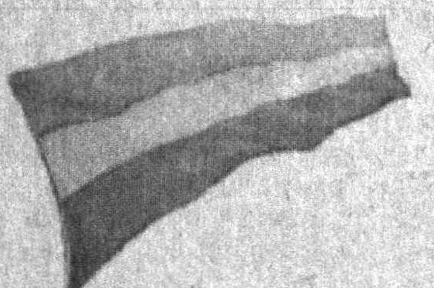

ЎЗБЕКИСТОН БАЙРОҒИ

Бир кечада гуллади ўрик,
Бир кундузда тебранди ҳаво.
Юрагимдан чиқди югуриб,
Кунни тонгга улаган наво.

Бу тонг чорбоғ чорлайди маъсум,
Димоғимга ифор уфуриб,
Менга қараб қилар табассум
Мажнунтоллар сочини ўриб.

Кўк-кўк, оппоқ, ям-яшил Ватан,
Еру осмон гулларга тўлиб.
Кўз ўнгимда яшнайди жаҳон,
Ўзбекистон байроғи бўлиб!

Рустам МУСУРМОН

БУГУНГИ СОНДА

Икки аср орасида кўприк вазифасини ўтаётган 2000 йил ҳам ўз якунига етмоқда. Асрнинг сўнгги ўн йиллиги миллатимиз тарихига зарҳал ҳарфлар билан битилиши аниқ. Тарих бағрида лаҳзадек кўринувчи 9 йил ичида мамлакатимизда амалга оширилаётган буюк ўзгаришлар фикримизнинг исботидир.

Ана шундай ўзгаришларнинг бири ҳукуматимиз томонидан "Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури"нинг қабул қилинишидир. Бунинг самараси ўлароқ, таълим тизимида кескин ижобий ўзгаришлар кузатиляпти.

Шу муносабат билан мухбирларимиз Тошкент шаҳри, Андижон ва Бухоро вилоятларида бўлиб, турли олий ўқув юртларида амалга оширилаётган ислоҳотлар билан танишдилар. Газетамизнинг бугунги сонидан шу ҳақдаги мақолалар жой олган.

КАДРЛАР САЛОҲИЯТИНИ

Тошкент Молия институти ректори, академик

— Ҳукуматимизнинг кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйиш, ўқитиш ва қайта тайёрлаш борасида кўрсатаётган ғамхўрлигини мутахассис сифатида қандай баҳолайсиз?

— Биз бугунги ҳаётимизнинг қайси масалалари ва вазифалари ҳақида, қайси истиқболлари тўғрисида гапирмайлик, бошқариш ва ишлаб чиқаришнинг барча бўғинларида ҳамма нарса бугун кадрларга ва яна кадрларга бориб тақалади. Бу масалани ҳал этмасдан туриб, амалда ўз истиқболимизни кўришимиз мумкин эмас. Бу охир-оқибатда ёшларимиз олдидаги бурчимиздир. Биз уларни эртанги мураккаб, суронли ҳаётга тайёрлашимиз, уларни замон талабига жавоб берадиган даражада тарбиялашимиз керак.

Жорий йилнинг "Соғлом авлод" йили деб эълон қилинганлиги ва белгиланган Дастур асосида кенг кўламли тадбирларнинг амалга оширилаётганлиги ҳам ҳукуматимизнинг ёшларга, кадрларга бўлган муносабати нечоғлик жиддийлигидан далолат беради.

"Ёш, билимли, иқтидорли, ўз Ватани ва халқига садоқат билан хизмат қиладиган кадрларни топиш, уларга масъул вазифаларни ишониб топшириш" лозимлигини Президентимиз алоҳида уқтирадилар.

Ҳа, юқори малакали замонавий кадрларни тайёрлашга Юртбошимиз ҳеч нарсани аямасликларини қайта-қайта такрорлаяптилар. Энди мустақил Ўзбекистон фарзандларига дунёнинг энг йирик ва нуфузли ўқув юртларининг эшиклари очилди. Жуда зарур мутахассисликлар бўйича жаҳондаги машҳур олий ўқув юртларига Президент грантлари эълон қилинганда, қалбларимиз ифтихорга тўлди.

Қолаверса, бундай ғамхўрлик, бундай марҳамат ягона эмас. Истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш мақсадида "Умид", "Камолот", "Истеъдод" жамғармалари тузилди. Мирзо Улуғбек номидаги жамғарма ҳам энг муносиб келажагимиз ворисларини рағбатлантириб туради. Олий ўқув юртларининг иқтидорли талабалари ва тадқиқотчилари учун Президент стипендиялари жорий этилган. Ҳар йили мактаб ўқувчиларидан "ТАСИС" дастури орқали чет элларда ўқиш ва яшаш ташкил қилинган. Олий ўқув юртларининг талабалари хорижда ўз салоҳиятларини чархлаб келмоқдалар.

Ўқитувчи-педагогларнинг малакасини ошириш, қайта тайёрлаш мақсадида ташкил этилган "Устоз" жамғармаси ҳам Ватанимизнинг замонавий кадрларини тарбиялаб етиштиришга ўзининг салмоқли ҳиссасини қўшмоқда. Буларнинг ҳаммаси ҳукуматимизнинг келажаги буюк давлат сари бориш йўлидаги ҳомийлиги ва хайрли тадбирларидир.

Кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйиш масаласига келсак, бу ўта мураккаб ва масъулиятли масаладир. Унинг ечимига ҳам Президентимизнинг уч тоифадаги кадрлар тўғрисида билдирган фикрларига мурожаат қилган ҳолда ёндошмоқ зарур. Ислом Каримов ҳозирги кадрлар орасида қуйидаги уч тоифа борлигини кўрсатганлар.

***Биринчи тоифа* — имонсиз, виждонсиз кишилар. Улардан огоҳ бўлиш керак, токи бундай кишилар энг кичик идорада ҳам одамлар устидан раҳбар бўлмасин. Уларга меҳнаткашнинг куни қолмасин.**

***Иккинчи тоифа* — қўрқоқ, ташаббуссиз кишилар. Улар кимга тобе бўлса, шунга хушомад, қуллуқ қилаверадилару, ўз иродалари, ақли билан иш қилолмайдилар. Булар тараққиётга зиддир.**

***Учинчи тоифа* — ёшлар, янгича фикрловчи кишилар. Улар ҳали тажрибасиз бўлиши мумкин, аммо виждони тоза. Шундай кишиларни излаш, топиш ҳокимларимизнинг вазифасидир. Бундай ёшларнинг пайини қирқишга уринишни кечириб бўлмайди.**

— Мустақиллик институт ёшларининг иқтидорини рўёбга чиқариш учун қандай шароит яратди?

— Мустақиллик халқимизга ўз тақдирини ўз қўлига олиш, ўз тараққиёт йўлини ўзи белгилаш, миллий давлатчиликни тиклаш, демократик ҳуқуқий давлат барпо этиш, мустақил ички ва ташқи сиёсат юритиш имкониятини берди.

Шуни алоҳида таъкидлашни истардимки, мустақиллик барча юртдошларимиз, айниқса ёшларнинг ҳаёт тарзини тубдан ўзгартирди. Шу маънода бугун чиндан ҳам ёшларнинг замони келди. Ёшликнинг ўзи бир бахт. Чунки уларнинг келажаги олдинда. Бунинг устига, инсон ёшлигини

1

мустақил Ўзбекистондагидай рағбатлантириш, унинг камолотидан бутун Ватан, бутун халқ, жамият манфаатдор эканлигини давлат сиёсати билан тасдиқлаш, равнақи учун янги-янги имкониятларни яратиш ҳеч замонда бўлмаган.

Ўйлаб кўрайлик, биринчи синфга борган бола мамлакат раҳбарининг совғасини олса, энг иқтидорли болалар давлатимиз йўлланмалари билан олис хорижий давлатларга бориб ўқиётган бўлса, халқаро андозалардаги билим ва кўникмаларни берадиган академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежлари юртимизда юзлаб, минглаб очилаётган бўлса, олий ўқув юртларида таълим олаётган ёшларга энг илғор замонавий билим, малака берадиган даражада тубдан ўзгараётган бўлса.

Ёшларга, хусусан бизнинг олий ўқув юртимиз талабаларига ҳам тадбиркорлик, иқтисодий тафаккур, ҳуқуқшунослик бўйича халқаро андозаларга мос келадиган таълим берилаяпти. "Интернет" тармоғи орқали бутун жаҳон билан боғланилаяпти. Бу ёшларнинг замонаси келганлигини кўрсатмайдими? Ҳақиқатдан ҳам, уларга ҳавас қилсанг арзийди?

Энди бизга боғлиқ иккита нарса қолади: биринчидан, ёшлар ўз тақдиридаги бу улкан ўзгаришларнинг қадрига етмоғи керак. Улар бу имкониятлардан унумли фойдаланишлари зарур. Ёшлик беҳуда ўтмаслиги лозим. Назаримизда, шундай бўлаяпти ҳам.

Иккинчи бир муаммо шуки, давлат аҳамиятига эга бўлган бу ишга ўқув юртларидаги профессор-ўқитувчилар масъулият билан ёндошмоқлари керак. Гап яратилаётган дарсликларга жон киритиб, улардаги лиммо-лим илмларни ўқувчилар шуурига сингдиришдадир.

Педагоглар тўғрисида сўз юритар эканмиз, ўткинчи ҳавас қилувчилар билан ҳақиқий касб фидойиларини бир-биридан ажратиб олмоқ керак. Бир нарса аниқки, педагогик маҳорати етарли бўлган ўқитувчилар ўз ўқувчилари қалбидан жой олиб улгуришган. Аммо бу касбга ҳавас деб қараган ҳаракати заиф "ўқитувчи"лар дарсларнинг бошланишидан тортиб охиригача ўқувчилар учун керaксизлигича қолади. Чунки ҳаракат заиф бўлган жойда кучли билим ҳам фойдасиздир. Буюк алломаларимиздан Замахшарий шундай деган: "Ҳаракатсиз билим ипсиз камалак ўқидир". Педагог мутахассиснинг энг асосий қуроли сўз экан, бу сўз ўткир ва жозибали бўлмаса, ўқувчига етиб бормаса, унинг қоғоз қоралашидан маъни йўқ.

Ҳаракати зўр, ташаббускор ўқитувчи талабага билим берибгина қолмай, уни китоб билан ишлашга ўргатади, дунёқарашининг, меҳнатга муносабатининг шаклланишида фаол иштирок этади. Шу боисдан ўқитувчи ва талабаларнинг ижодий иттифоқи тарбия ва таълим жараёнининг асосини ташкил этиши лозим.

Бу эса ўқитувчининг ўз илмий-педагогик билимини мунтазам бойитиб боришини тақозо этади. Шу мақсадда институтимизда малака ошириш институти ишлаб турибди. Ўқитувчилик маҳоратини ошириш йўлида мунтазам равишда махсус семинарлар, илмий-услубий кенгашлар ўтказиб борилмоқда.

— Мурод Шарифхўжаевич, истиқлол йилларида Тошкент Молия институтининг халқаро алоқалари қанчалик ривожланди?

— Институт хорижий давлатлар олий ўқув юртлари билан, хусусан, Нью-Йорк (Нью-Палтз) университети, Германиянинг Кассель, Буюк Британиянинг Нотингем университетлари билан мунтазам алоқалар ўрнатган. Институтнинг профессор-ўқитувчилари ЮНЕСКО, Жаҳон банкининг иқтисодий ривожланиш институти, ТАСИС, Айрекс, Фулбрайтт, Сорос, Германиянинг ДСЕ, ДААД дастурларида фаол иштирок этмоқда.

Шунингдек, Республика "Устоз" жамғармаси танловларида институтнинг 16 нафар профессор-ўқитувчиси муваффақиятли қатнашиб грант совриндорлари бўлди. Улардан 3 нафари Нью-Йорк давлат университетида, 2 нафари Англия олий ўқув юртларида, бир нафари Япония таълим муассасалари-

2

«Алломишга алла айтган момоларим...»

Абдурасул ПАРДАЕВ олган суратлар

ЖИНОЯТГА ЯРАША АДОЛАТЛИ ЖАЗО

Ўзбекистон Республикаси Олий судида террорчилик, қотиллик, мамлакатимиз Президенти ва Конституциясига тажовуз қилиш ва бошқа ўта оғир жиноятларни содир этганликда айбланган 12 нафар шахс устидан бошланган суд жараёни якунланди.

17 ноябрь куни суд мажлисида раислик қилган Олий суд раисининг ўринбосари Бахтиёр Жамолов Ўзбекистон Республикаси номидан жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати ҳукмини эълон қилди. Таъкидлаш жоизки, суд ҳайъати томонидан давлат қораловчиси томонидан қўйилган айбловдан баъзи моддалар чиқариб ташланди, баъзилари эса умумлаштирилди.

Ҳукмга кўра, одил суддан қочиб юрган халқаро террорчилар Тоҳир Йўлдошев ва Жумабой Ҳожиев олий жазо — ўлимга ҳукм қилинди. Муродилла Казиев ва Улуғбек Бобожонов — 20 йил, Ҳамиджон Раҳмонов ва Шавкат Каримов — 19 йил, Нажмиддин Жалолов ва Йўлдош Умаров — 18 йил, Салай Мадаминовга (Муҳаммад Солиҳ) эса — 15 йил 6 ой қамоқ жазоси тайинланди. "Қора курси"дан жой олган Улуғбек Маҳмудов — 16 йил, Олимжон Абдувоҳидов — 14 йил, Усмон Шукуров — 12 йил қамоқ жазосига ҳукм қилинди. Ҳукмга биноан, барча судланувчиларнинг мол-мулки мусодара қилинади.

Шунингдек, ҳукмда давлатга ва жабрланганларга етказилган зарар судланувчилардан мутаносиб тарзда ундирилиши белгиланди. Судда ҳозир бўлган судланувчилар ҳукм нусхасини олган кундан, қочувда бўлганлар эса ҳукм матбуотда эълон қилингандан бошлаб 10 кун муддатда унинг юзасидан кассацион шикоят киритишлари мумкинлиги қайд этилди. Айни пайтда олий жазога ҳукм қилинган судланувчилар авф сўраб мурожаат этиш ҳуқуқига эга.

(ЎзА)

Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q

Иккинчи мақола

"ТЕНГлар ичра ТЕНГ..."

Собиқ Иттифоқдаги ўн бешта республиканинг бири, сўзда ва қоғозда "тенглар ичида тенг" ҳисобланган Ўзбекистон шароитида коммунистик партия ва шўро сиёсати юритган сиёсий ва иқтисодий зуғумнинг таъсири жуда кўп фожеаларни келтириб чиқарди.

Республикадаги суғориладиган майдонларнинг асосий қисми пахтачилик учун ажратилган бўлиб, ўзи юмшоқ, меҳнати қаттиқ бу маҳсулот, аниғи, хомашё миллийлик туйғусидан маҳрум этилаётган кўп миллионли ўзбек халқининг "миллий ғурури ва ифтихори" деган олий унвонга зўрма-зўраки равишда "мушарраф" бўлган эди.

Асосан қўл кучи талаб этадиган, оғир жисмоний меҳнат ва машаққат туфайли етиштириладиган, элнинг етти ёшидан етмиш ёшигача ҳаммасини ўзининг қулига айлантирган, давлат томонидан қадрланадиган, аммо, деҳқонга дурустроқ фойда келтирмайдиган оддий экиннинг бутун бир миллат рамзига айланганлигининг ўзи таҳқирлашдан бошқа нарса эмасди.

Орадан кўп йиллар ўтгач "Ўзбеклар иши" деган сўз "Пахта иши" деган сўзнинг синонимига айланиб, бутун бир халқни бадном қиладиган атама сифатида қўлланилиб, минглаб кишини панжара ортига итқитган, терговидораларининг остоналарида сарғайтирган жилд-жилд жиноий ишлар мажмуининг бош сарлавҳасига айлангандан кейингина "оқ олтин" етиштирган олтин қўлли элнинг баландпарвоз шиор тагида ким бўлиб яшаганлиги дунёга очиқ-равшан аён бўлди.

"Пахта иши" баҳонасида оммавий ахборот воситалари аюҳаннос солгандек, "беш бармоғини баравар оғзига тиққан, партияни ва давлатни алдаб келган" ўзбек деҳқонининг жиноятиэмас, балки шўро раҳбариятининг ва улар қурган социалистик жамиятнинг жиноятқорона башараси очиқ намоён бўлди.

Тўғри, Иттифоқнинг бир бўлаги бўлган жумҳуриятимиз ҳам умумий касалликдан иқтисодий жиҳатдан бир-бирига кўринмас иплар билан боғлаб ташланган мамлакатда турфа найрангбозликлардан четда қолиши мантиқан мумкин эмасди.

Аслини олганда, Ўзбекистонда рўй берган иқтисодий жиноятлар бутун мамлакат миқёсида, айниқса, ўз миллий хусусияти, моддий-техник салоҳияти юксак бўлган республикаларда, хусусан, Россия Федерацияси ва унинг таркибидаги мухтор республикалар, ўлкалар, округлар, вилоятларда амалга оширилган ошкора ва хуфёна талон-тарожлар, ўғирликлар олдида урвоқ, ҳам бўлмасди.

Ўша йилларда баъзи юртдошларимиз томонидан озми-кўпми қилинган жиноятларнинг ҳам объектив сабаблари бор эди. Бошқача қилиб айтганда, бу жиноятлар сиёсий тузумнинг бевосита тазйиқи ва зўровонлиги туфайли содир этилган эди, дейилса ҳаёт ҳақиқатига тўғри келади.

Аввало, бир нарсани таъкидлаш лозимки, жамият ҳаётига, элнинг турмушига иқтисодий ғирромликлар кириб кела бошлаганда ҳеч ким бунинг оқибатини ўйлаган эмас, мақсад — жон сақлаш, жондан кўра ҳам соғин сигирга айланган мансаб курсисини сақлаб қолиш эди. Чунки, Шўро тузумида, фақат дуруст мансабгина одамга ўхшаб, тўкин-сочин яшашга имкон берарди.

Айрим инсонларнинг, айниқса, турли бўғиндаги раҳбарларнинг ўз инсонлигидан айри тушишига, виждоннинг юзига оёқ босиб, жиғилдон бандасига айланишларига сиёсий тузумнинг ўзи бош айбдор эди.

Чунки, бу жамиятда бош омил инсон эмас, шўро жамияти ҳисобланган.

Инсонлар қурбон бўлса, қирилса майли, фақат, бутун инсониятга бахт-саодат бериш учун яратилган социалистик жамият омон бўлса, бас.

Социалистик жамият эса тобора ёвузлашиб, бахт ўрнига кетма-кет бахтсизлик келтириш билан банд эди.

Мамлакатнинг енгил саноатини ривожлантиришнинг ҳамда пахта мустақиллигини таъминлашнинг, энг асосийси, энг арзон хомашё етказишнинг асосий соҳаси бўлган пахтачиликни янги ўзлаштирилган ерлар ҳисобига кўпайтириш сўнгги ўттиз-қирқ йилда кун тартибидаги бош масалалардан бири бўлиб келди.

Ҳар томонлама зўр берилишига қарамасдан янги ўзлаштирилган майдонлар белгиланган ҳосилни беришга қодир эмасди. Эски пахтачилик ҳудудларидаги ерлар эса ҳориб қолган бўлиб, энди республиканинг йил сайин ошиб бораётган юкини кўтаришга ночорлик қиларди.

Натижада кимёвий ўғитларга куч берилар, бу эса тупроқ таркибининг бузилишига олиб келарди.

Бунинг оқибатида юз бераётган экологик фожеалар, аҳолининг соғлигига етказилаётган зарарнинг миқёси ва ирсиятга таъсири ҳақида гап юритиш мумкин эмас, бу ҳақда оғиз очган раҳбар ҳам, матбуот ходими ҳам жамиятнинг ашаддий душмани ҳисобланарди.

Ҳеч бир раҳбарнинг кўнглига ғалла, сабзавот, мева ва бошқа маҳсулотлар етиштириш учун суғориладиган ерларни пахта майдонлари ҳисобидан кенгайтириш ҳақида гап сиғмасди, қулоғига кирмасди.

Шунга қарамасдан, бу маҳсулотлар учун белгиланган режалар ҳам йил сайин ошиб борарди.

1977 йилга келиб Марказ Ўзбекистонни ғалла билан таъминлашни ҳам республиканинг зиммасига ортиш пайига тушди: "Ички имкониятларни қидириб топиш керак!"

Ички имконият бор - суғориладиган майдонларнинг бир қисмини пахтадан бўшатиб, ғалла экиш, лекин, бунга рухсат йўқ.

Ана шу зўракиликлар ҳаётдан, ишидан умиди бор раҳбарларнинг ҳаммасини чора излашга мажбур этарди. Бу чора эса - қўшиб ёзиш эди.

Мобода, хўжалик раҳбарлари пахта сотиб олишдан бўйин товласа, бу ишни "партиявий йўл билан ташкил этиб юбориш" ҳам раҳбарлар учун ҳеч гап эмасди.

Айтайлик, бирор хўжаликнинг раҳбари "оч қорним, тинч қулоғим" нақлига амал қилиб, бор ҳосилни териб топширмоқчи, вассалом.

Режани қингир йўл билан бажаришдан бўйин товлаяпти. Бошқача қилиб айтганда, жиноятга қўл уриб "ўзи емаган сомсага пул тўламоқчи", яъни, ўзгаларни боқмоқчи эмас, оппоққина бўлиб яшамоқни мўлжаллаб турибди.

Бундай "тартиббузар", шаккокни биринчи навбатда район партия қўмитасининг биринчи котиби чақириб олади: "Хўш, ўртоқ Фалончиев, сиз партиямизнинг, давлатимизнинг пахта сиёсатига қаршимисиз? Қарши бўлмасангиз, нега суръат паст. Режани қачон бажарасиз? Бажаролмайман?! А?! Нима деяпсан, муттаҳам? Партиянинг, халқнинг ишончини оқламасликка, республиканинг обрўсини тўкишга нима ҳаққинг бор? Коммунист эканлигингни унутдингми, аблаҳ! Пахта йўқ дейсанми, нега яхши ишламадинг, халқни яхши ишлатмадинг? Сен заракунандасан! Сен билан тегишли жойда гаплашишади".

Шундай дўқ ва дағдағалар билан ҳар қандай виждонли раҳбарнинг виждонига лой чапланар, бўйни қайириб олинар, ўжарлиги синдирилар, режадаги пахтанинг етмаган қисмини сотиб олишга мажбур қилинарди.

Агар бу гапга ҳам кўнмаса, энди прокурор чақириб буровга олади ва қамоқхонанинг эшигини кўрсатади, қулоғига гап кирмаса, ўша заҳоти ичкарисини кўрсатиб қўйиши ҳам ҳеч гап эмас.

Пахта заводлари ва тайёрлов пунктлари тарозибонларнинг топганлари тепада турган ўпқонларни тўлдиришга етмай қолган кезда шунга ўхшаган ўнлаб ҳийлаи найранглар ишга солинган ва йўқ пахтанинг ҳисобига ҳам пул олиш русмга кирган.

Бу ҳунарлардан далада қора терга ботиб кетмон чопган деҳқон ҳам, йил бўйи шилтаси чиқиб юрадиган сувчи, бутун вужудидан қорамой ҳиди аримайдиган механизатор ҳам сариқ чақалик фойда топган эмас. Очиғини айтганда, хўжалик раҳбарларига ҳам нафи тегмаган.

Фақат, бригада, бўлим бошлиқлари, хўжалик раҳбарлари шу йўл билан жон сақлашган, кичикми, каттами мансабларини асраб қолишган, айни пайтда жонларини гаровга қуйишган. Сохта ҳужжатлар тузишган.

Кейинчалик "пахта иши" юзасидан можаролар қўзғолганда айнан шу ҳужжатлар тилсиз, аммо, даъвосини рад этиб бўлмайдиган гувоҳларга айланиб, ўз "ижодкор"ларини - оддий бригада бошлиқлари, бўлим ва хўжаликлар раҳбарларини, ҳисобчиларни тафтишчилар ва терговчиларнинг қаҳрига гирифтор этди.

Нафсиламбирини айтганда, қўшиб ёзиш ҳам, товон тўлаш ҳам бир йил бўладиган тирикчилик эмасди, пахтани ҳам, ғаллани ҳам, гўшт, сут, тухум, жун, қоракўл тери, пилла сингари бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш ва давлатга сотишнинг давлат режаси ҳам Москванинг қоқ марказидаги идораларда - умрида ғўза нима, қўзи нима, товуқ, сигир нима кўрмаган, билмаган кимсалар томонидан белгилаб берилларди. Бу сояпарвар кимсалар "бели оғримаганнинг нон ейишини кўр" қабилида иш тутар, ҳақиқий ҳаётдан бехабар ҳолда "ривожланган социализм" анъаналарига амал қилиб, ҳар йили юкни оғирроқ қўярди.

Республикалар, вилоятлар, туманларнинг шарт-шароити, ерларнинг хусусияти ва ҳосилдорлик даражаси, элнинг имконияти ҳисобга олинмасдан, мажбурий қилиб белгиланган бу режалар эса деҳқоннинг ҳам, чорвадорнинг ҳам белини чиқариши ҳеч гап эмасди.

Бунинг устига пастдаги лаганбардору таъмагир раҳбарлар "ўлганнинг устига тепган" йўсинида ҳаммани қўшимча равишда зиммасига мажбурият, оширилган мажбуриятлар қабул қилишга ва барчасини ошириб бажариш йўлида социалистик мусобақа аталмиш бемаъни пойгада иштирок этишга маҳкум қиларди.

Орада ҳар гектар майдондан 60-70 центнердан пахта ҳосили, ҳар юз совликдан 250 тадан қўзи оладиган деҳқон ва чорвадор ташаббускорлар пайдо бўлиб қолишар, бутун жумҳуриятнинг шу соҳадаги меҳнаткашлари ўпкаси шишиб, ихтиёрий-мажбурий равишда уларнинг ортидан эргашар, ўша кўрсаткичларни қўлга киритиш учун зўр бериб қоларди.

Бу зўраки ватанпарварликлар замирида кўзбўямачилик ётар, кимгадир қўша-қўша нишонлар, обрў-ҳурмат келтирар, азоб ва уқубатини эса оддий халқ чекарди.

Бунинг устига об-ҳаво ҳам пахтачилик учун ҳар йили ноқулай кела бошлади. Она кўкрагидан бевақт айрилган боладек ҳолдан кетиб бораётган Орол денгизи шимолдан келадиган совуқ шамоллару оқимлардан пахтакорнинг даласини ҳимоя қила олмай қолди, иқлим сезиларли даражада ўзгарди. Бу ҳол айрим иродасиз, кўзбўямачи кишилар томонидан қўшиб ёзиш иллатини пайдо бўлишига олиб келди.

Хуллас, қисқа муддатда Ўзбекистон деҳқонлари ҳам "тенглар ичида тенг бўлди" - Иттифоқ миқёсидаги иқтисодий айнишлар ва жиноятчиликларнинг шеригига айланди, аникроғи, риёкорона рағбат, зуғум ва зўрлик билан айлантирилди.

Бахтиёр РИЗО

ЮКСАЛТИРИШ — ДАВР ТАЛАБИ

Мурод ШАРИФХЎЖАЕВ билан суҳбат

да малака ошириб қайтди. Мазкур жамғарма билан ўзаро манфаатли ҳамкорлик йўлга қўйилган. Чунончи, институтнинг 5 нафар профессор-ўқитувчиси Грант совриндори сифатида "Устоз" мультипликаторлари бўлиб махсус дастурлар асосида дарс бермоқдалар.

Агар шу пайтгача профессор-ўқитувчиларни хорижга йўллаш ишлари фақатгина тор йўналишдаги билимни, тажрибани такомиллаштириш мақсадида қилинган бўлса, эндиликда бундай тадбирнинг кўлами кенгайиб, унинг мақсади чет элдаги бутун ўқув жараёнини, таълим бериш услубини ва янги таълим технологияларини батафсил ўрганиш вазифасини ҳал этишга қаратилгандир. 1999-2000 йилларда институт олимларининг Германия ва Россия олимлари билан ҳаммуаллифликда "Бозор иқтисодиёти назарияси ва амалиёти", "Иқтисодий назария" дарсликларининг чоп этилганлиги бунга яққол мисолдир.

— Домла, институтда ёш тадқиқотчиларга кўрсатилаётган эътибордан ўзингиз қониқасизми?

— Биласизми, бизнингча, миллий дастурнинг ўқ томири-бу фан тараққиёти ва унга ёшларни жалб қилиш билан белгиланади. Зеро, буюк келажагимизни комил фарзандлар, том маънода, бўлажак оқил фуқаролар таъминлайди. Шу сабабли турли лавозимдаги бугунги раҳбарлар бунинг моҳиятини чуқур англаши ва ана шу муқаддас мақсадни амалга оширишга ўзини масъулиятли деб билиши лозим.

Бу ишнинг пойдеворини қуришни ёш олимларни тайёрлаш бўйича комплекс дастурни тузишдан бошлаш керак. Шу маънода институтда 1995-2005 йилларга мўлжалланган узоқ муддатли дастур ишлаб чиқилган ва унга биноан фан номзодлари ва фан докторларини тайёрлаш амалга оширилмоқда.

Бугунги кунда институтда "Иқтисодий назария", "Макроиқтисодиёт", "Эконометрика ва статистика", "Молия, пул муомаласи ва кредит", "Бухгалтерия ҳисоби, иқтисодий таҳлил ва аудит", "Маркетинг" мутахассисликлари бўйича аспирантура мавжуд бўлиб, уларда 77 нафар аспирант илмий изланишларни олиб бормоқда. Шулардан 34 нафари ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда, 43 нафари эса сиртқи аспирантурада илмий-тадқиқот ишларини олиб бормоқда. Бундан ташқари

3

2 нафар катта илмий ходим ҳамда 6 нафар стажер тадқиқотчилар ҳам тадқиқотларини бажармоқдалар.

Институтнинг барча кафедраларида ёш тадқиқотчилар ўз мутахассислик йўналишларидан келиб чиқиб илмий ишларини олиб бормоқдалар. Кўпчилик аспирант ва докторантлар институтда 90 йилларнинг охирида ташкил этилган "ТОМИНС" илмий паркига жалб қилинган.

Гарчи комплекс дастур асосида фан номзодлари ва фан докторларини тайёрлаш ва "ТОМИНС" илмий парки фаолияти яхши йўлга қўйилган бўлсада ёш тадқиқотчилар ва аспирантларни Президент стипендиясига ёки чет эл грантларини олишга тайёрлаш, унга сазовор бўлишдек шарафга эга бўлмаганимиздан кўнглимиз тўқ эмас. Ҳозиргача йирик, атоқли молиячи олимлар мактаби йўналишини ёш тадқиқотчилар ўртасида кенг ташвиқот қилишни тўлиқ йўлга қўяолмаганимиздан ҳам қониқиш ҳосил қилмаяпмиз.

— Ёшларнинг ҳар хил оқимларга кириб кетмаслиги учун нималар қилиш керак деб ўйлайсиз?

— Талаба ёшларнинг ҳар хил оқимларга кириб кетишининг олдини олиш мақсадида институтда улар билан ишлаш бўйича махсус дастур ишлаб чиқилган. Бу дастурда талабаларни моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, уларнинг билим ва мутахассислигини эгаллаши учун тегишли шароит яратиб бериш, зарарли, ёт таъсирлардан муҳофаза қилиш, бузғунчи ғоялардан асраш, онгу шуурини илму маърифат нури билан мунаввар этиш каби кўп-кўп масалаларга асосий эътибор қаратилган.

Зеро, японларнинг "аввал мияни тўйдириш керак, қоринни тўқ миянинг ўзи тўйдириб олаверади" деган ҳикматида олам-олам маъно бор. Мияси тўқ, соғлом шахсгина, мантиқи йўқ, муаллақ, муваққат ҳою ҳаваслар қанотига минмайди, совунланган тамойиллар билан умргузаронлик қилмайди.

Юқоридаги Ватан хоинларининг қисмати-ўз манфаатини халқ, Ватан манфаатларидан, эрк-озодликдан устун қўйиши ҳар қандай кишини қаттиқ ўйлантиради. Бундай ҳодисалар тарихда жуда кўп учрайди, лекин шунга мойил одамлар ҳеч қачон бундан хулоса чиқармайди. Бундай ҳодисалар ёшлар орасида қайта-қайта муҳокама қилиниши, керак бўлса, шу мавзуда ёзма ишлар, рефератлар, курс ишлари ёзилиши фойдадан холи эмас.

Одам боласи энг оғир шароитда ҳам, бутун бир мамлакатда ўзингдан бошқа шу юрт учун қалқон бўладиган ватанпарвар қолмаган пайтда ҳам Ватан озодлигини ҳимоя қилиш, шу йўлда фидо бўлишни шараф деб билиш керак.

Кекса шайх бобомиз Нажмиддин Кубро ҳазратларидаги ҳиммат унинг набираларида наҳотки йўқ? — деб ўйлайди киши. Биз учун Широқ, Тўмарис, Жалолиддин Мангуберди, Амир Темур ҳазратларининг Ватан озодлиги йўлидаги мислсиз жасоратлари ибрат эмасми?

— Домла, Тошкент Молия институтининг XXI асрдаги мавқеи қандай бўлишини истардингиз?

— Шуни таъкидлашим лозимки, янги аср бўсағасида биз сифат жиҳатидан тамомила демократик фуқаролик жамиятига, чуқур интеграциялашган иқтисодий маконга, ягона коммуникация ва ахборот тизимига кириш учун шахдам қадам қўймоқдамиз. Босган қадамимиз қатъиятли ва ишончли бўлиши учун эса бизга ўз Ватанини севадиган, бозор иқтисодиёти шароитида ишлай оладиган замонавий ва рақобатбардош кадрлар зарур.

"Замон талабига мос мутахассис тайёрламоқчи эканмиз, -деб таъкидлайди Президентимиз,-**биринчи навбатда ўқув юртларимизнинг шакли, қиёфаси ва таркиби, моддий базаси ҳам замонавий бўлиши шарт".** Ушбу талабдан келиб чиққан ҳолда институтимизнинг ривожланиш стратегияси, унинг келгусидаги мавқеи қуйидагилар билан белгиланади деб биламан:

Биринчидан, билимга чанқоқ, истеъдодли ёшлар билан ишлашга жиддий эътибор бериш, уларнинг етарли маълумот олишлари учун барча имкониятларни яратиш керак. Талабаларга ўқитилаётган фан бўйича профессор-ўқитувчиларни эркин танлашга имкон бериш, кредит карточкаларини жорий қилиш, шунингдек, тараққий топган давлатларнинг олий ўқув юртларига бориб ўқишларини янада кўпроқ таъминлашга эришиш лозим.

Иккинчидан, профессор-ўқитувчиларнинг савияси ва билимини оширишга шарт-шароитлар яратиш керак. Зеро, улар ўз устида ишламаса, ўз соҳаси бўйича чет мамлакатларга илмий сафарларга бориб келмаса, тажриба алмашмаса, албатта, бундай аҳвол ўқув жараёнига салбий таъсир қилади.

Учинчидан, таълим аввало дарсликдан бошланишини инобатга олиб, уни яратишга ҳар бир соҳа вакилларини кенг жалб қилиш ва

4

талабаларни замонавий адабиётлар билан тўлиқ таъминлашга эришиш даркор.

Тўртинчидан, институтимизнинг бошқа давлатлардаги олий ўқув юртлари билан алоқасини янада мустаҳкамлашимиз, ўз ўқитувчиларимиз билан чекланмай, хориждан ҳам ўқитувчилар чақиртиришни кенгайтиришимиз керак. Алоқаларнинг ўзаро тенглигини таъминлаш мақсадида институт мақомини хориждаги олий ўқув юртлари мақомига тенглаштириш, яъни институтга "академия" ёки "университет" мақоми берилишига эришиш энг долзарб вазифалардан биридир.

Бешинчидан, чет давлатлардаги олий ўқув юртлари билан бирлашган илмий кенгашларни тузиш жоиз. Бунинг учун илмий кенгашимиз ваколатидан тўлиқ фойдаланишга тўғри келади.

Олтинчидан, институтда замонавий ўқув комплексини қуришга эътибор қаратиш лозим. Бу йўлда нобюджет маблағларни кўпроқ ишлаб топишга, чет эл сармоялари, халқаро донорлик ташкилотлари ва жамғармаларининг маблағларини жалб этишга эришиш, васийлик ва ҳомийлик ишларини янада кенгайтириш каби масалалар муҳим ўрин тутади.

Еттинчидан, илм-фан ва ишлаб чиқариш интеграциясини янада чуқурлаштириш, Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси илмий текшириш институтларининг илмий салоҳиятидан кенгроқ фойдаланиш, Молия вазирлиги ва унинг жойлардаги бўлимлари, Марказий ва тижорат банклари, солиқ ва суғурта ташкилотлари, шунингдек бошқа бирлашмалар, корпорациялар, компаниялар ва йирик корхоналар билан ҳамкорликда илмий, амалий, ўқув-услубий ишларни ривожлантиришга бўлган эътиборни кучайтириш керак.

Мана шу таклиф ва режаларга эришиш институтимизнинг нуфузи, мавқеининг янада ошишига асос бўлади, деб ўйлайман.

Файзулла ЭШҚУЛОВ суҳбатлашди

Bahs

ЭЪТИБОРСИЗЛИК ЛОҚАЙДЛИК МАНБАИ

Яқинда ўтган тадбирларнинг бирида ёшлар билан шуғулланувчи ташкилот раҳбарларидан бири — бизга ёшлар мурожаат қилмайди. Улар лоқайдлик касалига чалинган дея баралла айтиб керилганича ўрнига ўтирди. Аммо ўйламадики ёшларни шу касалга чалинтирган ҳам, мурожаат қилмаслигига сабаб ҳам ўзи ва ўзига ўхшаган ташкилотларнинг раҳбарлари хатоси эканлигини.

Энди ўйлаб кўринг, ёшлар нима деб мурожаат қилиши мумкин?...

Улар агарда мурожаат қилиш имконияти борлигини билса, айрим ёшларимизни бугун барчани ташвишга солаётган турли норасмий ташкилотлар изидан эргаштира олармиди? Кўпчилик бирор ташвишли ҳол ҳақида гапирганда ўзини бегонадай тутади. Гўё бирор фильмга фикр билдираётгандек. Ваҳоланки, кичкинагина кўринаётган "яра"ча эътиборсизликдан ҳар биримизни ўйлантирадиган муаммога айланиши мумкин. Бунга мисол тариқасида шаҳримизнинг қоқ марказидаги "Амир Темур" хиёбонидаги айрим манзараларга тўхталиб ўтсак. Деярли ҳар куни хиёбоннинг мезбонига айланиб улгурган, ҳали оғзидан она сути кетиб улгурмаган ёшлар тақдири негадир ҳеч кимнинг эътиборини тортмаяпти. 3-4 та отларда ўзини босолмаган йигит ва қизлар хиёбоннинг у ёғидан бу ёғига чопишиб, шаҳримиз меҳмонлари ҳамда оилавий сайлда юрган ҳамюртларимизга халақит бермоқда. Бунинг устига отнинг ахлати ўз вақтида тозаланмаслиги оқибатида қўланса ҳид пайдо бўлаяпти.

Куни кеча кечки пайт ишдан қайтаётиб ўтирғичларда тўда-тўда бўлиб сигарета тутатаётган ва оғзидан ҳар хил бемаъни сўзлар чиқаётган қизларни кўриб, текин томошага йўл қўяётган мутасаддиларнинг кўзи қаёқда экан деган савол пайдо бўлди.

Ёшларни лоқайдликда айблаймиз-у, нега энди кўриниб турган бундай нохуш ҳолларга бефарқ муносабатда бўламиз?

Шавкат АЛЛАНАЗАРОВ, "Туркистон" мухбири

Bojxona bekati

ҚИЙИҒИ ЧИҚҚАН ҚИНҒИРЛИК

Самарқанд вилояти божхона бошқармаси контрабанда ва БҚБга қарши курашиш бўлими ходимлари тезкор тадбир натижасида, Тожикистон Республикаси фуқаролари М.Муқбилжон, онаси С.Матлуба ва Самарқанд шаҳрида яшовчи Ўзбекистон Республикаси фуқароси Б.Исроиллар, олдиндан жиноий тил бириктириб, кўп миқдордаги героин гиёҳвандлик воситасини контрабанда йўли билан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига олиб келиб, 2000 йил 5 сентябрь куни соат 12:30 ларда Самарқанд шаҳридаги университет хиёбонида жойлашган "Исроил" савдо дўкони олдида Илҳом исмли шахсга сотаётган вақтда қўлга олинганлар.

2000 йил 9 сентябрь куни Самарқанд вилоят божхона бошқармаси 3-сон "Чеп" божхона маскани ходимлари Негматов А., Муҳаммадиев Х. томонидан соат 19:00 да Ўзбекистон Республикаси фуқароси С.Муродуллонинг бошқарувида бўлган ВАЗ-2121 русумли 14 Д 99-09 давлат белгили автомашина божхона кўригидан ўтказилганда, автомобилнинг олдинги ўриндиғи бош ёстиқчаси ичида 498,89 грамм героин гиёҳванд моддаси борлиги аниқланди.

2000 йил 10 сентябрь куни эса соат 13:30 ларда 2-сон "Жартепа" божхона маскани бошлиғи Эркаёв А. ва шу маскан бош нозири Жалолов А. томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига кириб келаётган Тожикистон Республикаси фуқароси З.Бўринисо шахсий кўрикдан ўтказилганда, ўнг оёғининг тизза қисмига яширилган 357,23 грамм героин гиёҳванд моддаси борлиги аниқланди.

Мазкур ҳолатлар бўйича Самарқанд вилояти божхона бошқармаси, божхона текширувлари бўлими суриштирувчилари Ф.Оджиев, Ш.Файзиев ва А.Очиловлар томонидан Ўзбекистон Республикаси ЖК.нинг 246-моддаси 2-қисми ҳамда 273-моддаси 5-қисми билан жиноят ишлари қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

Д.ОБЛОҚУЛОВА, Самарқанд вилояти божхона бошқармаси божхона текширувлари бўлими ходими

Inson. Jamiyat. Huquq

ИЛМИРАНИНГ ЎЛИМИ

Илмира бўйи етиб қолгач, меҳнатсеварлиги боисми қўлини сўраб келувчилар кўпайиб қолди. Совчилар орасида шундоққина ён қўшни Одамбой ака ҳам бор эди. Ҳабибулла акани чуқур ўй босди. Ўртада жиддий адоватлар пайдо бўлган пайтлар ҳам бўлган. "Уруш-жанжалга ёшлар айбдор эмас", -деганча Ҳабибулла ака тўйига оқ фотиҳа берди.

ИЛМИРАНИНГ ҚОТИЛИ КИМ?

Муборак опа 27 декабрь куни синглисини сўнгги бор кўриб турганини билганида икки дунёда ҳам бағридан қўйиб юбормасди. Эртасига чошгоҳ пайти унинг уйига, яъни бир км. олис масофадан оёғини қўлга олганча Сафаргул опа югуриб келади. У Илмира негадир хонасини эшигини очмаётганини, ичкарида чақалоқ чинқириб йиғлаётганини ўпкаси тўлган қўйи айтиб беради. Муборак қудасиникига қараб югуради. Етиб келиб қараса, ҳақиқатдан ҳам хона эшиги ичкаридан берк. Бироқ кучлироқ тортганида очилиб кетадиган даражада экан. Муборак қўли билан бир силтаганидаёқ очилиб кетди. Не кўз билан кўрсинки, синглиси Илмира жонсиз ётарди. Маҳалла-кўй эса бу фожеага шубҳа билан қарай бошлади.

Қўшниларнинг гумонларича, қотил қизни ўлдириб, ичкаридан эшикни беркитиб, деразадан чиқиб кетган. Қиш чилласида деразанинг сирт томонидан қоқилган матоси йиртилгани, айрим шишаларининг йўқлиги шундай шубҳа уйғонишига асос бўлмоқда. Қиш куни ҳеч ким деразасини тонг саҳарлаб очиб қўймайди-ку!

Қўшни Қумри ая: Ҳабибулланинг олтинчи синфда ўқийдиган қизи Шарофат опасиникига 28 декабрь куни эрталаб борганида Илмира тўшакда жонсарак ўтирганини кўрган. Синглисининг "Опа, салом!" деган сўзларига жавоб беришгада мадори йўқ экан. 27 декабрь куни Зойир Бекимовнинг шифокор синфдош дўсти Қаҳрамон Машарипов Илмирага оғриқни қолдирувчи укол санчиб кетган. Тергов жараёнида эса у Зойирнинг хотини Илмирага эмас, балки синглиси Илмира Бекимовага укол урганман деб туриб олади. Шу куни Зойирнинг синглиси Илмира бинойидек кириб-чиқиб юрганини қўшнилар кўришган. Шу боисдан ҳам шубҳа уйғонаверади, Илмира Реймқулова мислсиз изтироблар исканжасида ҳушини йўқотган бўлса керак. Уйидагилар шифокорни чақириб, укол санчдирган. Бироқ кор қилмаган. Келин жон таслим қилгач, боши балога қолишдан қўрққан Бекимовлар уни ўлдиришган.

Илмиранинг ўлимидан сўнг "Бўстон" жамоа хўжалиги фуқароларидан бир гуруҳи Элликқалъа туман прокурори К. Юсупов (ҳозирда Беруний тумани прокурори) ҳузурига икки марта, ушбу иш юзасидан қонуний чора кўришни талаб қилиб борадилар. Ана шундан кейингина 2000 йилнинг 12 мартида Комил Юсупов Зойир Бекимовни қамоққа олиш ҳақидаги санкцияга имзо чекади. Шу йилнинг 19 июндаги Элликқалъа туман судининг ҳукми билан З.Бекимов жиноят кодексининг 103-моддаси 2-қисми, 110-моддаси 1-қисми билан И.Реймқулованинг шаъни, қадр-қимматини оёқ ости қилиб, ўзини-ўзи ўлдириш даражасига етказгани учун 8 йилга озодликдан маҳрум қилиш жазосига маҳкум этилади.

ХАҚ ГАП

З.Бекимовга нисбатан қўлланилган жазодан нафақат жабрланувчи Ҳ.Реймқулов, балки бутун "Бўстон"ликлар норозилик изҳор қилишди. Маҳалла оқсоқоллари билан уюштирилган йиғинда О.Бекимовлар оиласи ҳатти-ҳаракатлари муҳокамаси туширилган видеотасвирларни кузатар эканмиз, шунга амин бўлдик. Ҳатто Ҳ.Реймқуловнинг ота душмани, юз кўришишга тоқати йўқ рақиблари бўлмиш фуқаролар ҳам адолат қаршисида ниқоб киймадилар. Улар ҳам Илмиранинг ўлими юз берган ҳафтада Бекимовлар хонадонида уруш-жанжал сира тўхтамаганини гапирдилар. Ҳаммаси бир бўлиб келинга "ҳамла" қилганликларини айтдилар. Видеотасвирдаги гувоҳлик кўрсатмалари прокуратурага тақдим этилган. Афсуски халқ гапи ҳақ гап эканлиги инобатга олинмади. Суд тиббий экспертизаси, тергов, криминалистик тафтиш жараёнлари қўл учида ўтказилди. Деразанинг қиш чилласида (айниқса, гўдак ётадиган хонаники қишда очилмайди. "Бўстон"да шу кунлари газ таъминоти яхши бўлмаган) очиқ қолгани қонун посбонларида шубҳа уйғотмади. Туман ИИБ бошлиғи Абдулла Рўзимбетов воқеа жойига тезкор гуруҳ юбориш ўрнига Зойир Бекимовга икки нафар миршабни қўшиб юбориш билан иш битди деб ҳисоблаган. Улар ҳам кела солиб жони чиқиб улгурган жасадни шифокорларнинг хулосасига ҳам қулоқ солмасдан шифохонага олиб кетган. Туман ИИБдаги ҳужжатларда соат 12:00 лар чамасида воқеа жойига бир неча кишидан иборат тезкор гуруҳ етиб борди, деб қайд қилинган. Ўша етиб борган масъул шахслар орасида ҳудуд нозири Ислом Отажоновнинг ҳам номи ёзиб қўйилган. Биз И.Отажонов билан суҳбатлашганимизда, у воқеа жойига пешин соат 15-16лар атрофида тезкор гуруҳсиз бир ўзи борганлигини, борса воқеа жойида орган ходимларидан ҳеч ким йўқлигини гапириб берди...

ЖАСАД ҚАЁН КЕТДИ?

Эл-элатнинг жаҳли кучайди. Улар ҳатто Одамбой акалар хонадонини маҳалладан кўчиб кетишини талаб қилишарди. Уларнинг ўзгаларга етказган жабру зулмлари сон-саноқсиз экан. Одамлар суд-тиббий экспертизасидан ҳам норозилик билдиришга ўтишди. Шифокор Отахон Эламоновнинг экспертиза қилиш жараёнида юз берган воқеа-ҳодисалар борасидаги "дард-ҳасратлари" оғзидан қочгач, миш-мишларнинг бир учи жабрланувчи Ҳ.Реймқуловга ҳам етиб боради. О.Эламонов: "Илмиранинг кўкрагида зарбадан қолган мунчоқ излари, қонталаш доғлар бор эди. Тўғрисини ёзишга органдагилар йўл қўймади", -деб яқинларидан бирига кўнгил ёрган. Ўша яқин одами эса унинг ҳасратларини Реймқуловга оқизмай-томизмай етказади. Факт ва далилларни Реймқулов ипидан-игнасигача аудиокассетага ёздириб олади.

Ҳ.Реймқулов қайта экспертиза ўтказишни ўйлаб қолади. Чунки марҳума дафн этилган "Мусофир авлиё" қабристонида юз берган айрим ҳодисалар борасидаги миш-мишлар унинг шубҳа-гумонларини ошириб юборади.

Реймқуловнинг ичини ит тирнай бошлайди. Қабрни қайта очиб жасад бор-йўқлигини аниқлаш мақсадида вакил юборишларини сўраб, туман ҳокимлигига, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларига хат тақдим қилади. Лекин на мантиқий жавоб берилган, на вакил қабрни қайта очиш жараёнида иштирок қилиш учун жўнатилган. Туман суди раиси Анахон Раззоқованинг жавоби эса лағмондай чўзилган жумлалардан иборат бўлиб, мантиқий хулосага эга эмас эди. Шундай бўлса-да, "Бўстон" жамоа хўжалиги Элликқалъа овул фуқаролар йиғини оқсоқоллари, маҳалла-кўй иштирокида қабрни қайта очиб кўришга қарор қилдилар. Сағанани очиш жараёнида видеотасвирчи ҳам қатнашади ва жараённи тасвирга туширади. Қабрнинг ғишти кўчирилиб, дарча очилган заҳоти одамлар яна бир бор офат қўпгандай оҳ уриб юборишади. Сағанада на кафан, на жасад бор эди...

ГАПНИНГ ПЎСТКАЛЛАСИ

З.Бекимов 8 йилга озодликдан маҳрум қилингач, ҳукмдан норози халқ одилона тергов ҳамда жасад бўйича тиббий экспертиза ўтказилишини талаб қилиб юрган кезларнинг бирида мурда ўғирлаб кетилишининг ўзи коса тагида нимкоса борлигини кўрсатмайдими?

Илмиранинг ўлимидан тўрт ой кейин Бекимовлар прокуратурага бир хат тақдим этадилар. "Келиннинг кийимлари орасидан топилди, уни ўз қўли билан ёзиб қолдирган экан", дейишади улар. Хатда "Зойир ака, мен сизни яхши кўраман, лекин нима қилай, ҳаёт менга қоронғудай бўлиб туюляпти. Ўзимни-ўзим ўлдиришдан ўзга чорам йўқ", деган мазмундаги сўзлар битилган эди. Тергов жараёнида дастхат Илмираники бўлмагани аниқланди. Уни Бекимовларнинг қизларидан бири жиноятни яшириш мақсадида қоралаган экан. Лекин нима учун бундай фирибгарликка қўл урган, текширув жараёнини чалғитишга уринган кимсага жазо белгиланмасдан қолдирилди?

Қолаверса, можароларнинг бошланишига, бир инсоннинг нобуд бўлишига сабаб бўлган Жамила Бекимовага нисбатан суд алоҳида ажрим чиқарган бўлса-да, прокуратура томонидан ҳанузгача жиноий иш қўзғатилмаган.

Жиноятни очишда майда ва кичик деталлар, кўрсатмалар ҳам синчиклаб ўрганилиб таҳлил қилинса, адолатли хулосага келиш осонлашади.

Ўйлаймизки, Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда Элликқалъа туман ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари раҳбарлари ушбу жиноят иши билан боғлиқ муаммоларга нисбатан билдирилган муносабатимизни тўғри қабул қиладилар.

Эрпўлат БАХТ, "Туркистон" мухбири

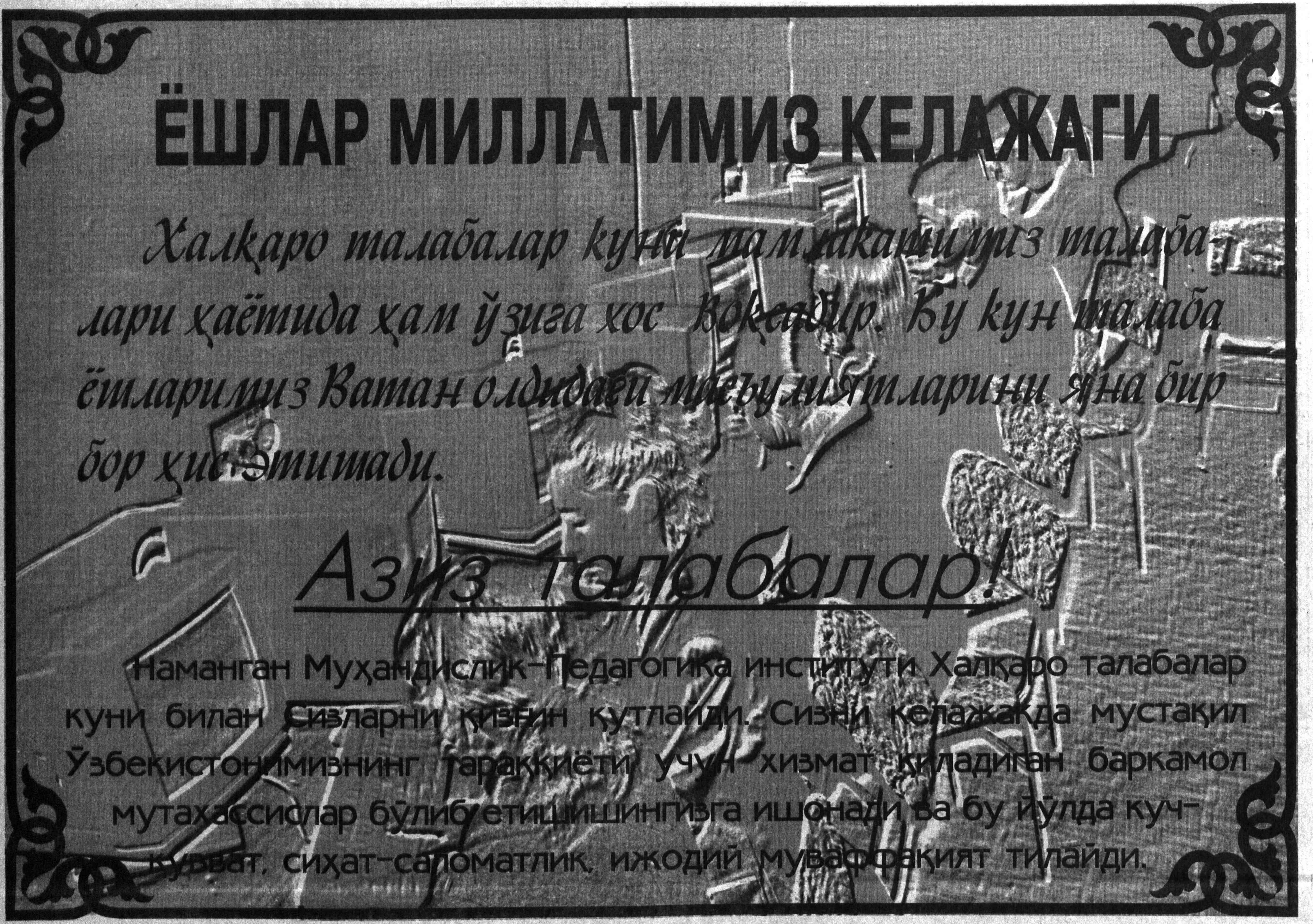

ЁШЛАР МИЛЛАТИМИЗ КЕЛАЖАГИ

Халқаро талабалар куни мамлакатимиз талабалари ҳаётида ҳам ўзига хос воқеадир. Бу кун талаба ёшларимиз Ватан олдидаги масъулиятларини яна бир бор ҳис этишади.

Азиз талабалар!

Наманган Муҳандислик-Педагогика институти Халқаро талабалар куни билан Сизларни қизғин қутлайди. Сизни келажакда мустақил Ўзбекистонимизнинг тараққиёти учун хизмат қиладиган баркамол мутахассислар бўлиб етишишингизга ишонади ва бу йўлда куч-қувват, сиҳат-саломатлик, ижодий муваффақият тилайди.

САМАРҚАНД ВИЛОЯТ ҲОКИМЛИГИ, ЎРТА МАХСУС КАСБ-ҲУНАР ТАЪЛИМИ БОШҚАРМАСИ ВА БАРКАМОЛ АВЛОД ЖАМИЯТИ

Барча ёшларни Халқаро талабалар куни билан қутлайди. Ўзбекистон талабаларига доимо соғ-омон, ўз соҳасининг етук мутахассиси бўлишларини, Олтин давр — талабалик даври қувончли кунларга бой бўлишини тилайди.

Азиз талабалар! Илм чўққиларини забт этишингизда Оллоҳ Сизга мададкор бўлсин.

БУЮК ЯРАТУВЧИЛАР АВЛОДИ

Бухоро Давлат тиббиёт институти ректори, профессор Раҳмат Маҳмудович АҲМЕДОВ билан суҳбат

— Домла, келинг, суҳбатимизни Халқаро талабалар кунининг Ўзбекистон талабалари ҳаётида тутган ўрни ва аҳамияти тўғрисидаги фикрларингиз билан бошласак.

— Халқаро кунлар, байрамлар ҳақида гапирганда аввало шуни таъкидлашни истардимки, бир вақтлар, яъни яқин ўтмишимиздаги шўро тузуми даврида бундай кунларнинг аксарияти тўлиқ маънода "халқаро" бўлмай, "социалистик ва капиталистик" деб иккига ажратилган мамлакатларнинг у ёки бу гуруҳи томонидан тан олинар эди. "Меҳнаткашларнинг халқаро бирдамлик куни"ни кенг нишонлайдиган собиқ социалистик мамлакатлар халқлари "Халқаро инсон ҳуқуқлари куни" ҳам борлигини билишмасди. Биз талаба бўлган 70-йилларда ҳам ҳозиргидек халқаро талабалар куни бўлган ёки бўлмаганлигини эслолмайман. Лекин ҳар йили талабаларнинг халқаро фестивали бўлиб ўтарди, бу фестиваль Гавана ёки Москвада, Варшава ёки Софияда, хуллас социалистик давлатлардан бирида ўтказиларди. Шундан маълум бўладики, ўша даврда ўзбекистонлик талабаларнинг очиқ дунёга чиқиш имконияти бўлмаган, улар ҳар қанча билимга чанқоқ бўлишмасин, фикран коммунистик ғоялар билан чекланиб қолган эди.

Энди эса давр, замон бутунлай бошқача. Истиқлол туфайли мамлакатимиз дунёга юз тутди. Президентимизнинг бевосита ташаббуслари билан ташкил этилган "Умид", "Улуғбек", "Истеъдод" жамғармалари ва давлат грантлари орқали минглаб ўзбек йигит-қизлари АҚШ, Германия, Буюк Британия, Франция каби илғор мамлакатларга бориб таҳсил олмоқдалар. У давлатлардаги ёшлар билимларини бойитиш, илмий иш олиб бориш учун Ўзбекистонга келмоқдалар. Бунинг аҳамияти нақадар катталигини айтиб ўтиришга ҳожат бўлмаса керак. Хорижда тахсил олиб келган дастлабки ўзбек ёшлари мамлакатнинг дипломатия, иқтисодиёт, фан-техника соҳаларига янгича қарашларни олиб кириб, Ватанимиз тараққиётига ҳисса қўшаётганларини кўриб турибмиз. Хуллас, талаба ёшларимиз дунё билан қанчалик кўпроқ алоқада бўлишса, мамлакатимизнинг кадрлар ва интеллектуал қуввати шунчалик мустаҳкам бўлади. Мен халқаро талабалар кунининг Ўзбекистон талабалари ҳаётидаги, яъни Ватанимизнинг эртанги куни учун аҳамиятини ана шунда деб биламан.

— Сизнингча, бугунги ва кечаги талабаларнинг фарқи нимада? Сиз раҳбарлик қилаётган институт мисолида буни таҳлил қилиб кўрсак.

— Сир эмас, илгари Олий ва ўрта махсус ўқув юртларига талабаларни қабул қилишда у ёки бу даражада суиистеъмолчиликка, кўзбўямачиликка йўл қўйиларди. Чунки собиқ тузум мустақил фикрли кадрлар етишиб чиқишидан манфаатдор эмасди. Бутун иқтисодий, сиёсий, маданий тизимни гегемон сифатида бошқариб турган коммунистик партияга эса истеъдоди бўлмаса ҳам, қўлида дипломи бўлган, юқоридан берилган буйруқни сўзсиз ижро этадиган итоаткор кадрлар керак эди, холос.

Биз янги даврга қадам қўйишимиз билан бундай ноқобил, ташаббусга тўғаноқ бўладиган кадрлар билан узоққа бориб бўлмаслигини аниқладик. Шу боис биринчи галда кадрлар тайёрлаш сифатига давлат даражасида аҳамият берилиб, Олий ва ўрта махсус ўқув юртларига қабул қилишда тест усули жорий этилди. Тест — адолатли синов. Бугун ҳеч кимда бунга шубҳа қолмади. Тест асосида институтимизга қабул қилинган ҳозирги талабаларимизнинг билимдонлиги, дунёқараши бундан ўн йил бурунги талабаларникидан кескин фарқ қилади. Кимнингдир ҳамиятига тегадиган бўлса, узр сўрашга тайёрман: лекин рости, ҳозир юқори курсларда ўқиётган талабаларимиз айрим жойлардаги катта ёшдаги баъзи врачлардан кўра билимлироқ.

Бугунги кунда 1600 нафар талабамиздан 400 нафари институт талабалар илмий жамиятига аъзо бўлиб, билим олиш билан бирга ўзлари илмий тадқиқотлар билан шуғулланишяпти. Олти нафар талабамиз танловдан ўтиб, Жанубий Кореядаги Осиё маданият ва тараққиёт институти таъсис этган Ян Ю Сик номидаги стипендияни олишга муваффақ бўлдилар. Икки нафар талабамиз халқаро Ибн Сино жамғармасининг стипендиантидир.

— Институтнинг XXI асрдаги мавқеини қандай тасаввур қиласиз?

— Институтимиз ташкил топганига эндигина ўн йил бўлди. Лекин шу вақт ичида бу ерда етук мутахассислар тайёрлаш учун мустаҳкам ўқув моддий техника базаси вужудга келтирилди. Беш ёки ўн йил олдинги аҳволимиз билан бугунги имкониятларимизни солиштирадиган бўлсак, катта ўзгаришлар кўзга ташланади.

Мана шу қилинган ва қилинаётган ишларга қараб, келгусида нималарга эришишимиз мумкинлигини тасаввур қилиш мумкин. Шубҳасиз, биз бўсағасида турган XXI аср буюк Абу Али ибн Сино номи билан аталувчи, унинг юртида жойлашган Бухоро Давлат тиббиёт институтининг мавқеи ўз номига муносиб бўлади.

— Халқаро талабалар куни муносабати билан Ўзбекистон талабаларига тилакларингиз?

Ҳар бир авлод ўзидан олдинги авлоднинг эзгу ва буюк ишларини ривожлантириб, хатоларидан сабоқ чиқариб яшасагина жамият тараққиёт топади. Шунинг учун мен ҳозирги талабаларга катта умид ва ишонч билан қарайман. Улар Ўзбекистонимизни Шарқу Ғарбда машҳур мамлакатга айлантиришларини, илм-фан, маданият, иқтисодиёт юксак ривожланган бир Ватан яратишларини тилайман. Бунинг учун фақат ўқиш, изланиш, меҳнат қилиш, дунё кўриш ва аждодларимиз ким бўлганлигини ҳам ҳамиша ёдда тутиб, шунга муносиб яшаш керак.

Лаълихон ТОЖИБОЕВА
суҳбатлашди

ҲУРМАТЛИ ТАЛАБА ЁШЛАР!

Сизларни Халқаро талабалар куни билан чин кўнгилдан табриклаймиз. Ҳур, мустақил ватанда ўқишда, ижодда, ҳаётда ўрнингизни топаётганингиз бизларни қувонтиради, кўнглимизни тоғдек кўтаради.

Президентимизнинг “Ёшларимиз илм чўққиларини эгаллашлари учун биз уларга қанот беришимиз керак” деган ҳикматлари мустақиллик даврида амалда намоён бўлмоқда. Биргина мисол: ҳозирда қанчадан-қанча йигит-қизларимиз хорижда ўқимоқда.

Айёмингиз муборак бўлсин, навқирон авлод!

Андижон Муҳандислик-иқтисодиёт институти жамоаси

Ibratli kishilar

МЕҲР НУРЛАРИДАН ЁРИШГАН МОЗИЙ

Сигир йилида, Ақраб ойининг 27-куни, чоршанбада (1925 йил, 18 ноябрь), Ходижон домла ва Меҳрихон ая хонадонларида чақалоқ йиғиси янгради. Бу қизалоққа яхши ниятлар билан Раҳимахон деб исм бердилар. Қўқоннинг кўзга кўринган муаллими Ходижон ва уларнинг завжалари бўлмиш Меҳрихон ая Раҳимахонни ҳар бир муслим ва муслима учун қарзу фарз бўлган илм ўрганмоғига, саводли қиз бўлиб вояга етишига катта эътибор бердилар.

Фанимизнинг йирик намоёндаларидан бири академик Раҳимахон Аминова ўрта мактабни аъло баҳолар билан битиргач, Ўзбекистон Миллий университетининг шарқ факультетига ўқишга кирди. Сўнг Ўзбекистон Фанлар Академияси Тарих институти аспирантурасига қабул қилинди. Тадқиқоти билан бирга илмий ва публицистик мақолалари билан матбуот саҳифаларида ҳам фаол қатнашди. Илмий ишига ҳали ҳеч ким қўл урмаган маълумотларни киритишга интилди. Йигирма саккиз ёшида номзодлик диссертациясини ҳимоя қилди.

Суҳбатлардан бирида биз “Амин”ва “Ӧмин” сўзларининг ўхшашлиги тўғрисида Раҳимахон опага гапирдик. Устоз бир тоза варақ олдиларда, унга арабий ҳарфларда бу сўзларни ёзиб, уларнинг маънолари, диний талқини, туркий талаффуздаги ўрни хусусида чуқур тушунча бердилар. Бу дамда, агар устоз аграр масалага нисбатан қадимги қўлёзмалар устида тадқиқотлар ўтказиб тарихимизни ёритганларида эди, деб ўйлаб қоласан киши. Совет тузумига миллат тарихи эмас, балки қорани оқ, оқни қора дегувчи сохта тарих яратиш керак эди. Шу жиҳатдан 24 ёшли шарқшунос олима қиз ўз "таълимоти"ни ўрганишга йўналтирилди. Ҳа, миллатимиз фанининг қисматида бу "йўналиш"да меҳнат қилиш чеки ёзилган эди. Буни замона зайли, дейдилар.

Агар устоз Раҳимахон опа ёзган асарларни диққат билан кузатсангиз, архив ҳужжатларидан олинган иқтибосларнинг сероблигига амин бўласиз. Ўзбекистон Республикаси Марказий Давлат архивининг кекса ходимларини айтишларича, улар мазкур архивда неча йиллардан бери ишлаётган бўлсалар, Раҳимахон опадек ҳужжатлар билан кўп ишлаган олимни кўрмаганлар. Ҳатто, чилласи чиқмаган чақалоқ — Рустамжонни архивга болалар аравачасида бирга олиб бориб ишлаганликларини ҳам эслашади.

Устоз 1957-1975 йиллари институтда бўлим мудири лавозимида ишлаган даврда ташкилотчилик фаолиятлари янада ёрқин намоён бўлди, иқтидорли ёшларни илм соҳасига жалб этдилар, уларга ўз яқинларидек муомалада бўлдилар. 1963 йили докторлик диссертациясини ҳимоя қилдилар. 1960-70 йиллар давомида бир нечта тарихий монографиялар тайёрлаб, нашр эттирдилар.

1966 йилда тарих фани олдидаги кенг кўламли муаммоларни ишлаб чиқишда қўшган катта ҳиссалари эътиборга олиниб, устоз Ўзбекистон Фанлар академияси мухбир-аъзолигига сайландилар. Улар томонидан ёзилган асарлар собиқ иттифоқ олимлари эътирофига сазовор бўлган.

Йирик тарихчи сифатида Раҳимахон опа жаҳон олимлари томонидан ҳам тан олинган. Чунончи, тарих фанлари бўйича XIII, XIV (Сан-Франциско), XVI (Штутгарт) Халқаро Конгрессларида, Бутунжаҳон социологик Конгрессларида (Швеция, Мексика), ҳамда Куба, Эфиопия, Италия, Жазойир, Болгария, собиқ ГДР ва бошқа давлатларда ўтган Халқаро конференция ва симпозиумларида Ўзбекистон тарихини ўрганиш масалалари, Ўрта Осиё халқларининг тараққиёт тажрибаси мавзуларида соф инглиз тилида маъруза қилганларида, кўплаб чет эллик олимлар ҳайратда қолганлар. Бу маърузалар натижаси ўлароқ, олиманинг асарлари инглиз, рус, француз, араб, пушту, дари, лаос тилларида нашр этилган.

Раҳимахон опа бугунги кунгача ўндан ортиқ докторлик, юзга яқин номзодлик ишларига раҳбарлик қилди. Унинг 300 дан зиёд илмий тадқиқот ишлари, жумладан 30 га яқин монографиялари нашр этилди.

Устоз умр йўлдошлари, таниқли академик, раҳматли Содиқ Азимов билан тўрт фарзандни вояга етказдилар.

Устоз тўғрисида турли йиғинларда ва учрашувларда сўз очилса, суҳбатдошларимизнинг деярли барчаси уни даставвал Олийжаноб Инсон деб таърифлашади. Шундай чоғда устоз падарибузрукворлари Ходижон акани ва волидайи муҳтарамалари Меҳрихон аяни эсга оладилар. Айниқса, улар улашган меҳр мурувватни...

Меҳр — сўзининг луғавий маъноси қуёш, офтоб демакдир. Айтиш мумкинки, кеча Меҳрихон аядан қизига — Раҳимахонга таралган меҳр нурлари, бугун Раҳимахон опадан фарзандларига, қариндошларига, шогирдларига, бутун Ўзбекистон илм аҳлига тараляпти...

Нодира МУСТАФОЕВА,
Илҳомжон ЖАМОЛОВ,
ЎзР ФА Тарих Институти илмий ходимлари

Андижон Қишлоқ хўжалиги институти жамоаси мамлакатимиз ёшларини қутлуғ сана — Халқаро талабалар куни билан қутлайди

Уларнинг бундан-да баландроқ илм ва касб чўққиларини забт этиб, қудратли мамлакатнинг фарзандлари эканлигини дунёда намойиш этишларига ишонади.

Байрамингиз қутлуғ бўлсин!

Андижон Қишлоқ хўжалиги институти

Андижон Давлат тиббиёт институти Ўзбекистон ёшларини Халқаро талабалар куни муносабати билан чин юракдан муборакбод этади.

Президентимиз "Ўзбекистон келажагини ёшлар қиёфасида кўраман" деб ёшларимизга катта ишонч билдирмоқдалар.

Биз ҳам ана шундай шижоатли, фикри теран, тиришқоқ ёшларни тарбиялаётганимиздан фахрланамиз.

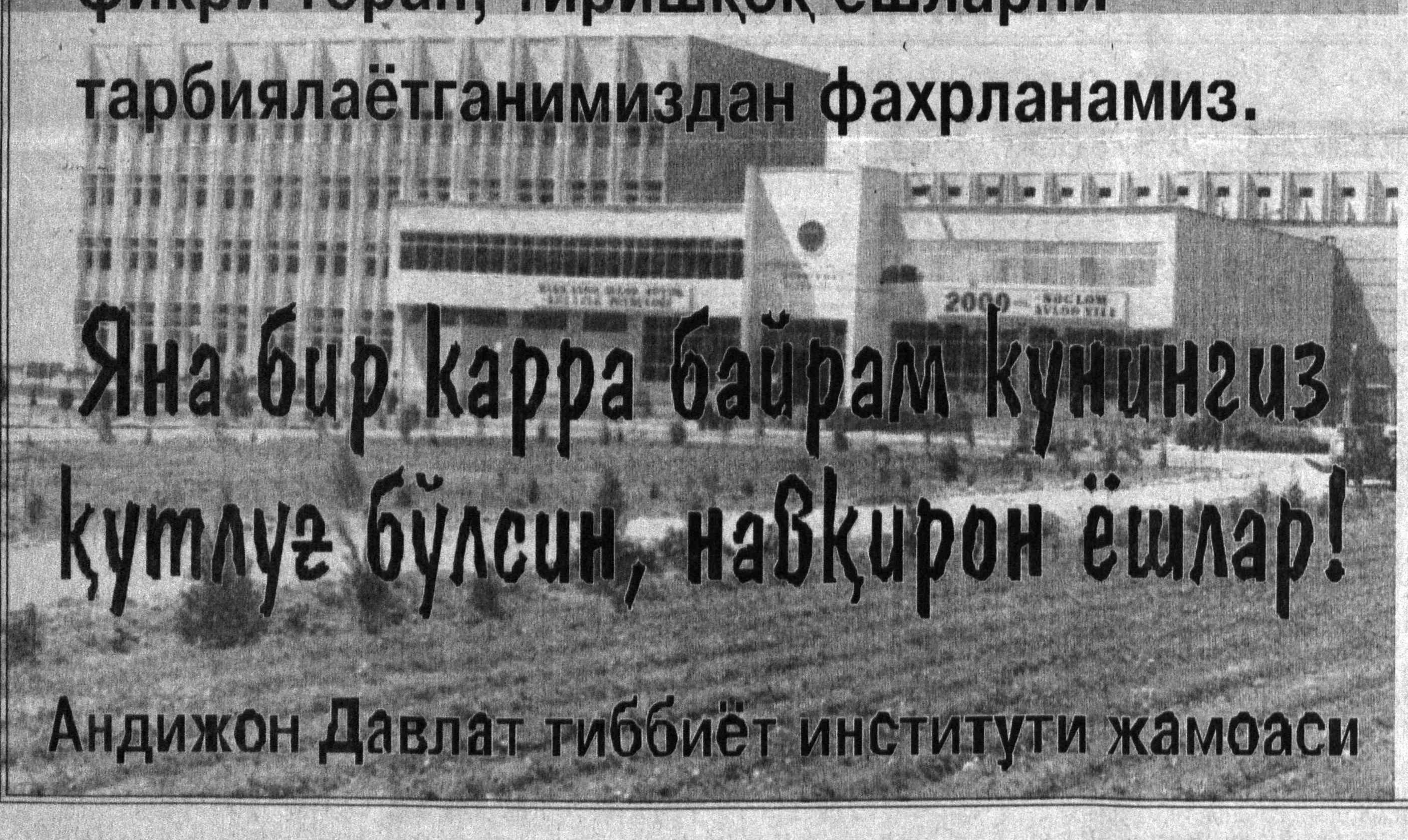

Яна бир карра байрам кунингиз қутлуғ бўлсин, навқирон ёшлар!

Андижон Давлат тиббиёт институти жамоаси

— Андижон Давлат тиббиёт институти сўнгги қирқ беш йилда мамлакатимизнинг тиббиёт муассасаларига 22 минг 569 нафар олий маълумотли шифокор кадрларни етказиб берди, - дейди ректор, тиббиёт фанлари доктори, профессор Мамазоир Хўжамбердиев. — Айни пайтда олийгоҳимизда таҳсил олаётган икки минг бир юз эллик нафар талабага уч юзу етмиш беш нафар мураббий сабоқ бермоқда.

ТАЪЛИМ УФҚЛАРИ

Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури педагогларимиз олдига ёшларимизни баркамол кадрлар қилиб тарбиялаш масаласини кўндаланг қўйганини бизнинг жамоамиз ҳар қадамда ҳис этмоқда. Шу туфайли ёшларимиз интеллектуал салоҳиятларини оширишлари учун институтимизда барча шароит яратилган. Масалан, "Интернет" тармоғи орқали талабаларимиз дунёдаги кундалик илмий янгиликлар билан танишиб бормоқда. Бундан ташқари 150 та компьютеримиз орқали ёшларимиз ўзларининг компьютер саводхонлигини оширишаётир. Яна шуни қўшимча қилиб айтиш керакки, заҳираси 255523 нусхани ташкил этган кутубхонамиз талабаларимизнинг маънавий эҳтиёжини қондирмоқда. Унинг заҳираси йилдан-йилга янги адабиётлар билан бойитиб борилмоқда. Биргина жорий ўқув йилида 2829 та илмий адабиёт сотиб олдик.

Талабаларимизнинг билимларини оғзаки ва ёзма равишда баҳолаётганлигимиз ҳамда якуний назоратни тест асосида олаётганимиз уларнинг фанларга бўлган қизиқишларини оширмоқда. Шу туфайли ўзлаштириш сифати йилдан-йилга яхшиланмоқда. 1997-98 ўқув йилида ўзлаштириш кўрсаткичи 76,7 фоизни ташкил этган бўлса, бу кўрсаткич 2000 йилда 93,1 фоизга кўтарилди. Иқтидорли талабаларимизнинг сони эса яна 100 нафарга кўпайди.

Талабаларимиз мамлакат миқёсида ўтказилаётган олимпиада, кўрик-танлов, мусобақаларда катта муваффақиятларга эришмоқдалар. Масалан, нормал физиология, биология, терапия, акушерлик ва гинекология, чет тили фанлари бўйича сўнгги йилларда юқори ўринларни эгаллашди. Бундан ташқари Наманган шаҳрида бўлиб ўтган "Универсиада-2000" спорт мусобақасида йигит-қизларимиз фаол қатнашиб, битта олтин, битта кумуш ва битта бронза медалини қўлга киритишди. Кейинги йилларда 35 нафар талабамиз республика ва хорижда ўтказилган халқаро анжуманларда қатнашди.

Бу муваффақиятларни қўлга киритиш, албатта, осон кечмаяпти. Бунда педагогларимизнинг ҳам алоҳида ўрни бор. Уларнинг салоҳияти анча юқори. Бизда талабаларга 49 нафар фан доктори ҳамда 184 нафар фан номзоди илм сирларини ўргатмоқда. Яна бир қувончли жиҳати шундаки, олимларимизнинг асосий қисмини ёшлар ташкил этади. Сўнгги йилларда ёш тадқиқотчиларимиздан 10 нафари докторлик ҳамда 33 нафари номзодлик диссертациясини ҳимоя қилди. Бундан ташқари улар томонидан 18 ихтиро, 102 роционализаторлик таклифи ҳамда 185 та илмий ишланма амалиётга тадбиқ этилди. Тадқиқотчиларимизнинг 150 дан ортиқ мақола ва тезислари хориж журналларида чоп этилди.

Яна шуни фахр билан айта оламанки, сўнгги йилларда институтимиз олимлари Россия Федерациясининг Москва Лазер хирургия маркази, Санкт-Петербург тиббиёт академиясида, шунингдек АҚШ, Англия, Исроил, Япония, Голландия мамлакатларининг илмий тадқиқот муассасаларида бўлиб, ўзаро тажриба алмашдилар.

Хуллас, бизнинг ҳар битта хатти-ҳаракатимиз, изланишларимиз баркамол шахсларни тарбиялашга қаратилгандир.

Мулоқотни Асилхон ИСКАНДАРОВ ёзиб олди

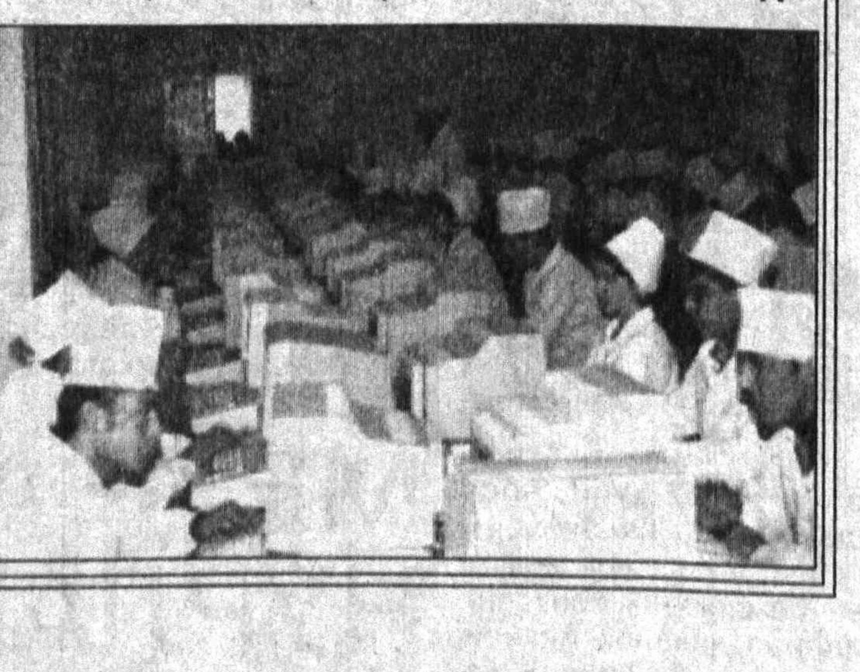

АЗИЗ ТАЛАБАЛАР!

Тошкент автомобиль-йўллар институти жамоаси жонажон Ўзбекистонимиз келажаги бўлган ёшларни Халқаро талабалар куни билан

ҚУТЛАЙДИ!

Ёшлар мамлакати ҳисобланган Ўзбекистонимизни бутун дунё тан олди. Бундай эътирофга сазовор бўлишимизда, албатта, ёшларимизни ҳам алоҳида ўрни борлигидан биз педагогларнинг руҳимиз баланд, кўнглимиз хотиржам. Президентимиз "Ўзбекистон келажаги ёшлар қўлида" деб, истиқлол даврида тўла камол топган, келажакка ишончи зўр, ғайратли, қалбида ўти бор, тафаккури уйғоқ ёшларимизга қарата айтганлари бежиз эмас. Азиз ёшлар! Барча умидларимиз Сиздан!

Яна бир бор Сизларни байрам билан муборакбод этамиз!

Билимингдан бир кун етарсан бахтга,
Билимсиз ким етар тож ила тахтга?

Тошкент автомобиль-йўллар институти жамоаси

Tashabbus

МЕЦЕНАТ

“Меценат” сўзи тез-тез тилга олинадиган бўлиб қолди. Маданият, санъат, маориф, илм-фан, бир сўз билан айтганда, маънавиятнинг барча соҳаларига ҳомийлик қилиб ёрдам берувчи кишиларни шу ном билан атайдилар. Бобокалонларимиздан Мир Алишер Навоий каби оламга машҳур меценатлар ўз бойликларининг асосий қисмини шу йўлга бағишлаб қанча-қанча талантларни кашф этганлар, маданият ёдгорликларини сақлаб қолганлар.

Дарҳақиқат маънавий оламни бойитишда маърифатпаноҳларнинг хизмати чексиздир. Бугунги кунимизда ҳам саховатпеша ва маърифатпаноҳ илм- фан, маънавиятни, спортни ривожлантиришга баҳоли қудрат ўз ҳиссасини қўшиб келаётган ажойиб инсонлар истаганча топилади.

Фарғона Политехника институти босмахонаси бош директори Семён Михайлович Гольдман маҳаллаларга, қария ва ногиронларга ҳомийлик қилиб, уларнинг уйларини таъмирлаб, ногиронлик аравачаси совға қилса, Олтиариқ тумани “Матлуботсавдо” акциядорлик бирлашмаси бошқаруви раиси Қодирҳожи Иброҳимов соғлом авлод тарбияси учун муносиб ҳисса қўшиш, йигитларни мард ва жасур, қўрқмас қилиб тарбиялаш мақсадида “Матлуботчи” спорт соғломлаштириш клуби ташкил этди.

“Ўзагросуғурта” ДАСК Фарғона вилояти дирекцияси директори Азимжон Аҳмадалиевнинг Марғилон шаҳридаги ногиронлар махсус мактаби, 22- болалар мактаби, болалар боғчалари, маҳаллаларга кўрсатаётган ҳиммати каттадир.

Мен ана шундай саховатпеша ва маърифатпаноҳ инсонларни яна бир тадбирда иштирок этишга чорламоқчи эдим. Мана газета ва журналларга 2001 йил учун обуна мавсуми бошланди.Бу мавсумни ташаббускорлик руҳида ўтказиш учун кўрик- танловлар ташкил этилса, мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Чунки республика миқёсида чиқадиган ҳар бир газета ва журнал бугунги куннинг ташвишлари, қувончлари ҳақида ўқувчини таништиради. Лекин бугунги кунда баъзан шаҳар, туман ва вилоятлардаги турли тармоқларнинг муассислигида чиқарилаётган газеталарга баъзан мажбурий тарзда ёппасига обуна қилинмоқда.

“Узоқдаги буғдойдан яқиндаги сомон яхши” қабилида бундай газета ва журналлар обунаси қониқарли бўлади. Лекин республика миқёсидаги нуфузли газета ва журналлар ўз муштарийларини топишга қийналмоқда.

Қани, энди ҳар бир хонадонга “Ҳуррият”, “Ўзбекистон овози”, “Туркистон”, “Мулкдор”, “Инсон ва қонун”, “Ёзувчи”, “Ҳуқуқ”, “Тонг юлдузи” - каби газеталар кўпроқ кириб борса.

Турли хил жамоат ташкилотлари ва ўқув юртларида ўтказиладиган тадбирларда ташкилотлар ғолибларга турли хил идиш-товоқлар, буюмлар совға қилади. Кам таъминланган оилаларга озиқ-овқат ва бошқа турли буюмлар улашилади. Ана шундай тадбирларда нима учун ғолибнинг севган газетасини бир йиллик обуна қилиб берилмайди. Агар ғолибларда танлаш имкони бўлса, улар, албатта, газета обунасини танлашлари табиий.

Шунингдек, маърифатпаноҳ ва саховатпеша инсонларни бу савобли ишга жалб этсак, улар ижтимоий муҳофазага муҳтож оилаларга, ташкилотлари жойлашган маҳалла аҳолисига, шу ҳудуддаги мактаб кутубхоналарига, иқтидорли ўқувчиларга, маҳалла фуқаролар йиғинларига, ўз ишчи-хизматчиларига обуна қилишга ёрдам берсалар. Кўрик-танловда эса шундай саховатпеша, газеталар обунаси бўйича тарғиботчиликни яхши йўлга қўйган фидойи инсонлар рағбатлантирилиб борилса.

Мўътабар ТОЖИБОЕВА

ЁШЛАР — МИЛЛАТ ҚАНОТИ

— Таълим тўғрисидаги Қонун ва Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури бир кунлик эмас, босқичма-босқич амалга ошириладиган жараён, -дейди Бухоро озиқ-овқат ва енгил саноат технологияси институтининг ректори Муҳиддин Тошев.

— Президентимиз 1997 йил 29 августда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси IX сессиясида сўзлаган тарихий нутқларида Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури ҳақида гапириб, бу борадаги ислоҳотларни босқичма-босқич амалга ошириш зарурлигига алоҳида тўхталган эдилар. Биринчи босқич, 1997-2001 йилларга мўлжалланган бўлиб, у тўрт йил давомида жорий этилади. Назаримда, биз ана шу биринчи босқич талабларини баҳоли қудрат амалга оширдик, деб ўйлайман. Яъни институтимизда кадрлар тайёрлаш тизими салоҳияти сақлаб қолинди, унинг ривожланиши учун ҳуқуқий-меъёрий, илмий-методик, молиявий-моддий шарт-шароитлар яратилди. Тўғрироғи, янги талабларга жавоб бера оладиган педагог кадрларни тайёрлаш, ўқув стандартларини яратиш ва янги ўқув дастурлари устида ишлаш, ижтимоий ҳимояни кафолатлаш каби масалалар ўз ечимини топди.

Бундан ташқари, Вазирлар Маҳкамасининг “Академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежларини ташкил этиш ва уларни фаолиятини бошқариш тўғрисида”ги қарорида касб-ҳунар коллежлари учун малакали педагог ва муҳандис-педагог кадрлар тайёрлаш бўйича базавий олий таълим муассасалари сифатида республикадаги учта институтдан биттаси қилиб олийгоҳимиз ҳам тилга олинди. Жамоамиз ана шу масъулиятни чуқур ҳис қилган ҳолда иш олиб боряпти.

Институтда таълимнинг узлуксизлигини таъминлашга қаратилган механизм барпо этилмоқда. Ўрта махсус ва касб-ҳунар таълими билан олий таълим узлуксизлигини таъминлаш мақсадида “Академик лицей ва касб-ҳунар коллежлари билан ҳамкорлик маркази” ташкил этилган. Шу мақсадда марказ “Олий ва ўрта махсус мактаб муаммолари” ва “Ўрта махсус касб-ҳунар таълимини ривожлантириш” институтлари билан самарали алоқалар олиб боряпти. Шу билан бир қаторда озиқ-овқат ва енгил саноат соҳалари бўйича узлуксиз таълимнинг талабларига риоя қилган ҳолда касб-ҳунар коллежлари учун 25 йўналишда намунавий ўқув режалари тайёрланди. Қолаверса, касб-ҳунар коллежлари ҳамда педагог ва мухандис-педагогларнинг малака ошириш ва қайта ишлаш тизими учун ўқув қўлланмалари, дарсликлар яратишда иштирок этяпмиз.

Дарвоқе, “Касбий педагогик тайёргарлик” соҳаси бўйича оптимал ўқув графиги ишлаб чиқилди. Янги педагогик ва информацион технологияларни йўлга қўйиш мақсадида институтда “Замонавий педагогик технологиялар” кафедраси ва “Янги педагогик технологиялар” бўлими ташкил топди. Диққатга сазовор томони шундаки, Республикамизда илк бор бизда “Педагогик технология” фанининг блок-схемаси, педагогик-технологик картаси, педагогик технологиянинг қайта такрорлайдиган ўқитиш қисмининг структураси ишлаб чиқилди.

— Домла, институтда иқтидорли ёшларни аниқлаш ва улар билан ишлаш қандай ташкил этилган?

— Президентимиз Олий Мажлис IX сессиясида сўзлаган маърузаларида “Билимга чанқоқ, билим олишни ўзининг мақсади қилиб қўйган истеъдодли болаларни топиш, танлаш, қабул қилишда объектив адолатли тизим ва тартиб ўрнатиш, уларни етарли маълумот олиши учун барча замонавий имкониятларни яратиб беришимиз керак” -деб таъкидлаб ўтган эдилар. Қолаверса, Кадрлар тайёрлаш Миллий дастурида бунга қандай эришиш йўллари аниқ-равшан кўрсатиб берилган.

Иқтидорли болалар ва ўқувчи ёшларни қўллаб-қувватлаш бўйича давлат сиёсати собитқадамлик билан олиб борилмоқда. Институтнинг “Таълим жараёнини компьютерлаштириш” илмий-тадқиқот лабораториясида иқтидорли талабаларни аниқлаш, ўқув жараёнининг самарадорлигини ошириш учун талабаларнинг индивидуал-психологик хусусиятларини, билим даражасини ўрганишга мўлжалланган бир қанча дастурий-услубий мажмуалар ишлаб чиқилди. Бу мажмуалар республикамиздаги кўплаб олийгоҳлар ва лицейларда қўлланилмоқда. Иқтидорли ёшларни психологик-педагогик аниқлашнинг энг самарали (тежамли, технологик, объектив, тезкор ва ҳоказо) йўли, ақлий ривожланиш даражасини ўрганиш тестлари, умумий ва махсус қобилиятларни аниқлаш методикалари ва билим даражасини баҳолаш ишларини бир-бири билан боғлиқ ҳолда олиб боришдир. Чунки ўқувчининг ақлий ривожланиш даражаси ёки ўқишдаги ютуқларни ўрганиш билан чекланиб қолиши, улардаги қобилиятни, иқтидорни ўрганиш учун етарли эмас.

— Ҳар йили институтларни минглаб ёшлар битириб чиқади. Сир эмаски, уларни иш билан таъминлаш кўнгилдагидек эмас. Сизларда бу муаммо қандай ҳал этиляпти?

— Бизда бу борада Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг буйруғига асосан “Маркетинг хизмати бўлими” ташкил этилган. Таълим хизматлари кўрсатиш бозорини шакллантириш ҳамда халқ хўжалиги тармоқларининг олий маълумотли кадрларга бўлган бугунги ва эртанги эҳтиёжларини ўрганиш ҳам шу бўлим вазифасига киради. Айтиш жоизки, “Маркетинг хизмати бўлими” зиммасига юклатилган масъулиятни ҳис қилган ҳолда фаолият юритмоқда. Улар “Намунавий Низом”лари ва меъёрий ҳужжатлари асосида кўп ишларни амалга оширишди. Масалан, 2000 йилдан Б.Амонова номидаги Бухоро тикувчилик фабрикасида янги кийимлар яратиш бўйича қўшма корхона ташкил этилди. Унда институтимизнинг профессор ўқитувчилари ва талабалари Бухоро енгил саноат техникуми, Бухоро шаҳар енгил саноат касб-ҳунар коллежи ўқитувчилари ва ўқувчилари ишга жалб этилган. Ҳозир бу қўшма корхонада ҳаммаси бўлиб 25 та талаба ва 8 та ўқувчи фаолият кўрсатмоқда.

Ёш мутахассис кадрларни ишга жойлаштириш борасида республикамиз вилоятларидаги етакчи корхоналар билан алоқага алоҳида аҳамият беряпмиз. Натижада битирувчиларнинг 91 таси танлов асосида корхоналарга ишга қабул қилинди ва бу борада таълим хизматлари бозорини шакллантириш ишлари олиб борилди. Битирувчиларнинг 152 таси магистратурада ўқишни давом эттиряпти. 95 та битирувчи эса тўлов контракт асосида ўқиганликлари боис ўз иш жойларига эга. 98 та талаба касб-ҳунар коллежларига буюртма билан ўқитувчи сифатида ишга қабул қилинди. 129 та талаба республикамизнинг етакчи ишлаб чиқариш корхоналари, фирма ва уюшмаларнинг буюртмалари бўйича ишга жойлаштирилди. Институтнинг битирувчи кадрларини ишга жойлаштириш имконияти 94,5 фоизга тенг.

Бундан ташқари битирувчи ёш мутахассисларни ишга жойлаштириш мақсадида бўлим, деканатлар ва мутахассис кафедралар билан биргаликда 1999-2000 ўқув йилида Бухоро газни қайта ишлаш заводи, Муборак нефтни қайта ишлаш заводи, Бухоро уй қурилиш комбинати, Урганч дон маҳсулотлари уюшмаси, “Бухороёғ” ҳиссадорлик жамияти, “Хоразмшакар” давлат корхонаси, Шаҳрисабз “Озиқ-овқат” ҳиссадорлик жамияти, Бухоро шаҳридаги етакчи фирмалар ва ишлаб чиқариш корхоналари билан аукцион ташкил этилди ва ишга жойлаштириш учун тўлов-контракт асосида шартномалар тузилди.

Ҳа, ёшларимиз миллат қаноти, улар қайрилмасдан кенг самода парвоз қилишлари сиз билан бизнинг бахтимиздир. Хориждаги кўплаб университетларда бўлдим, уларнинг моддий техника базаси кучли, буни тан олиш керак, аммо бизда маънавият устун экан. Дарвоқе, Ўзбекистон ўзининг маънавий интеллектуал бойлиги билан фахрланса арзийди. Ана шундай маънавият булоқлари орасида бизнинг институтимиз ҳам борлигидан ғурурланиб кетаман.

“Туркистон” мухбири Нодир ЮСУПОВ суҳбатлашди

Jahon jarayonlari

АҚШНИНГ АСР СЎНГИДАГИ ПРЕЗИДЕНТИ

Буюк кишилар ҳақида ҳар ким ҳар хил фикрда бўлади. Унинг ҳаёти, турмуш тарзи билан қизиқувчилар ҳам кўпчиликни ташкил этади. Ана шундай кишилардан бири АҚШнинг аср сўнгидаги президенти Уильям Жефрсон Клинтон.

Биллнинг отаси Г.Блайз Чикагода уй олди-соттиси билан шуғулланарди ва оиласини ҳамда туғилажак фарзандини қариндошлари олдига Хоуп шаҳарчасига юборади. 1947 йилнинг серёмғир май ойида Чикаго шаҳридан Арканзас штатига йўл олган отаси автоҳалокатга учрайди.

Асл насаби Блайз бўлган Билл 1947 йилнинг август ойида Арканзас штатининг Хоуп шаҳарчасида дунёга келади ва фарзанд тарбияси онаси Виржиния зиммасига тушади. Турмушнинг аччиқ синовларидан қийналган Виржиния Билл тўрт ёшга тўлганида Д.Клинтонга турмушга чиқади. Ўгай ота йиллар ўтиб маст ҳолатда онаси Виржинияни ҳақоратлайдиган одат чиқаради. Лекин, балоғат ёшига тўлган, ота бўйидан чўзилиб кетган Билл бунга чек қўяди.

Билл ёшлигиданоқ ҳаракатчан, билимга чанқоқ бўлган. Унинг ҳаётидаги унутилмас кун — бу 1963 йил Оқ уйда президент Жон Кеннеди билан учрашувидир. Ўшанда ҳар бир штатдан келган олимпиада ғолиблари вакилларидан айнан Биллнинг қўлини ушлаб “Сен қачондир Америка президенти бўласан” деган гапи эсидан чиқмаса керак.

Билл Клинтон 1975 йилда Хиллари Родэм Клинтон билан турмуш қуришади. 1980 йил 27 февралда қиз фарзанд кўришади ва унга Челси исмини қўйишади. 1992 йилга қадар Арканзас штати губернатори вазифасида ишлаган Билл Клинтон “Америкага янгиланиш керак” шиори остида демократик партиядан АҚШ президентлигига ўз номзодини қўйиб, сайловда ғалаба қозонади. 1996 йилда АҚШда навбатдаги президент сайлови авжида Билл Клинтоннинг “ишқий саргузашт”лари юзага чиқиб қолди. Бу саргузаштларга оммавий тус берилиб, АҚШ Конгресси президентни импичмент ҳолатига олиб боради. Лекин анча овозлар фарқи билан президент ўз лавозимини сақлаб қолади.

Шу кунларда АҚШда президент сайлови бўлиб ўтди. Оқ уйнинг янги эгаси бугун-эрта маълум бўлади. Бу сайловларда Билл Клинтон ўзининг маҳкамасида ишлаган демократ Алберт Гор номзодини қўллаб-қувватлашини билдирган эди. Билл Клинтон Оқ уйнинг янги эгасига янги минг йилликнинг биринчи ойи ўрталарида ўз курсисини топширади. Шуни таъкидлаб ўтиш керакки, Ўзбек-Америка муносабатларидаги тамал тоши айнан Билл Клинтон даврида ўрнатилган. Нима бўлганда ҳам, Билл Клинтон АҚШ тарихида ва дунё саҳнасида ўз ўрнига эга бўлиб қолажак.

Фаррух АБРАЕВ,
“Интернет” ва хориж матбуоти асосида тайёрлади

“Vatan manzaralari” fototanloviga

Абдуғани ЖУМАЕВ олган сурат

НЕПОМНЯЩИЙ, МАРАДОНА, ЧЕРЯЗОВА ҲАҚИДА

СИЗ ЭШИТМАГАН ГАПЛАР

SPORT

“Ҳурматли таҳририят, бундан 10-15 йил илгари Валерий Непомняший деган мураббий Комерун терма командасига олам-олам шуҳрат келтирган эди. Кейинги пайтларда ушбу футбол мураббийси кўринмай қолди. Илтимос, ўша киши тўғрисида хабар берингизлар. Туркманистонлик Непомняший бир пайтлар Самарқанднинг “Динамо”сида ҳам ўйнаган эдику...”

Бахтиёр ШАМСИЕВ,
Ургут тумани

Бахтиёр оғайни, аввало таҳририятимизга мактуб йўллаганингиз учун раҳмат. Сўровингизга келсак, шуни маълум қиламизки, 1990 йилги жаҳон чемпионатида Валерий Непомняший Комерун терма командаси билан бирга улкан ҳурмат обрўга эга бўлгач, Африка қитъасининг бошқа мамлакатларида ҳам мураббий сифатида ишлади. Валерий акамизнинг энг сўнгги иш жойи Хитойда эди. Ноябр ойида шартнома муддати тугади. Непомняший ишсиз қолмади. Японларнинг кучли клуби - "Санфреччи Хиросима" билан янги шартнома имзолади.

Айни паллада у киши Москвада уй-жой қурган бўлса-да, Японияда фаолият кўрсатмоқда. Шартнома муддати ҳозирча номаълум.

“Фристайл спорти бўйича Олимпиада чемпионлигига эришган ҳамюртимиз Лина Черязова нега кўринмай қолди. Ёки турмушга чиқиб кетдимикан?..”

Шодиёр БЕРДИЁРОВ,
Хонқа шаҳри.

Линахоним Черязова яқинда Россия фуқаролигини олиб, Новосибир вилоятига кўчиб кетди.Эҳтимол, шу томонларда оила қуришни режалаштиргандир. Муҳими Лина яхши спортчи ва жуда келишган қиз. Ҳеч қачон эътибордан четда қолмайди...

“Футбол деса ўзлигини бутунлай унутиб қўядиган ва учрашув олдидан ҳар хил саргузаштларни амалга оширадиган Диего Марадона ҳақида кўп ёзилади. Аммо унинг қачон катта футболга қайтишини ҳеч ким билмайди.Умумий қилиб айтганда, Марадонанинг қайтадан майдонга тушишига ишониш мумкинми?”

Саид АЛИЕВ, Алишер СОАТОВ,
Фориш тумани

— Йўғ- е, энди Марадонанинг катта футболга қайтишини умид қилмасак ҳам бўлади. Шунчаси етар-да... Бироқ яна-ям билиб бўлмайди. Унинг ортида ишқибозлар, юзлаб компаниялар, Аргентина ҳамда Куба давлатлари раҳбарлари турибди. Арзанда Диегони бир мартагина бўлсада майдонга тушуриш улар учун ҳеч нарса эмас. Бунга Марадонанинг ўзи чидаса бас.

... Қисқаси, бизнинг Марадона яқинда "40" ёшга тўлди. Аммо яқиндан кўрсангиз нақ "50" ни урган дейсиз. Ҳаттоки, Пелледан ҳам баттар қариб қолган. Айни паллада унинг ҳомийлари футбол билан хайрлашув тадбирини ўтказишни ният қилмоқда.Марадона эса бунга кўнмаяпти."Мен ёшман, дадилман, ҳар қандай учрашувга тайёрман, яхшиси мендан футболда фойдаланинглар" дейди. Бас, шундай экан, бутун Аргентина халқи елка қисиб қолди. Муҳими, Марадонанинг ушбу фикрига ҳеч ким қаршилик билдирмади. Шунингдек, уни қўллаб-қувватловчилар ҳам топилмади.

Жавобларни Нормурод МУСОМОВ тайёрлади

ФМТ-1

“Ўзбекистон почтаси” Давлат-Акционерлик компанияси

АБОНЕНТЛИК Газета 203 Нашр индекси

ТУРКИСТОН

Обуна сони

2001 йил учун (ойлар бўйича)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Қаерга (почта индекси) (манзилгоҳ)

Кимга (Фамилияси, исми ва отасининг исми)

ФМТ-1

п.в Жойи

Нашрга етказиш варақаси

203 Нашр индекси

ТУРКИСТОН

Обунани янги манзилга юбориш	Баҳоси	сўм	обуна сони
	Баҳоси	сўм	

2001 йил учун (ойлар бўйича)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Қаерга (почта индекси) (манзилгоҳ)

Кимга

ЖИЛҒА

(Талабалар саҳифаси)

Sobiq talabalar hayotidan

УНУТИЛМАС ДАМЛАР

Талабалик инсон умрининг бетакрор ва унутилмас давридир. У зукколик ва теранлик, матонат ва қатъият билан кишини мустақил ҳаёт сари етаклайди. У бой кечинмалари, гўзал хотиралари билан умр баҳорини безаб туради. Шу сабабли ҳам инсон энг ширин хотира сифатида биринчи навбатда талабалик давридаги воқеаларни ёдга олади. Бизнинг бугунги қаҳрамонларимиз ҳам бундан мустасно эмаслар...

Зуҳра АШУРОВА, Ҳамза номидаги академик драма театри актрисаси:

— Жаҳлим тезлиги учун маҳорат дарси ўқитувчимиз мени Заҳар Заҳаровна деб атардилар. Бир куни курсдошим Мирзабек Ҳолмедов билан ярашиш этюдини ўйнашимиз керак эди. Ролда биз Чарли Чаплиннинг ярашиш этюдини томоша қила туриб, қизиқарли ҳолатлардан қотиб-қотиб кулишимиз, натижада эса ярашиб олишимиз керак эди. Этюдни томоша қиляпмиз. Мирзабек кулади, мен кулолмайман... Бир вақт, парча тугай деб қолганда Мирзабек экран ёнига паспорт қўйди. Қарасам, суратда қулоқлари супрадай Исоқжон Тўраев... Шунақанги кулдимки, осонгина "ярашиб" олганимизни ҳам сезмай қолдим. Шундан кейин маҳорат ўқитувчимиз мени Заҳар Мёдовна деб атай бошлаганлар.

Хуршид ДЎСТМУҲАММАД, "Ҳуррият" газетаси бош муҳаррири:

— Сирдарёга пахта теришга боргандик. Бир куни курсдошим Ўктам билан теримдан қочиб, кўлга балиқ овлагани бордик. Кун совуқ. Ўктам ечиниб, майкаси билан балиқ тутишга тушиб кетди. Мен кийимларини ушлаб турибману, нуқул қалтирайман. Кийимлар орасида "шамоллашга қарши" ҳозирланган вино ҳам бор эди. Қўлим музлаб қолиб, вино ерга тушиб кетди-ю, чил-чил бўлди. Шунда Ўктамнинг ов учун мени ҳам сувга туширишидан жуда қўрққанман.

Суратда: Хуршид ДЎСТМУҲАММАД (чапдан тўртинчи) — 1971 йил.

Сайёра ҚОЗИЕВА, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист:

— Саодат опа деган бир ажойиб, талабчан ўқитувчимиз имтиҳон пайтида ҳатто бир пара дарс қолдирган талабага ҳам кўп савол берардилар. Мен эса ташкилий ишлар билан бўлиб дарсларга мунтазам қатнашолмасдим. Имтиҳон пайти келди. Ҳамма тайёргарликни кучайтирган. Мен эса бор-йўғи битта саволнинг жавобини биламан, холос. Имтиҳонга кирдим. Саодат опа дарс қолдирганим сабабли менга бериш учун савол ўйлай бошладилар. Кутилмаганда ўқитувчимиз менга "керакли" бўлган саволни бериб қолдилару, менга жон кирди. Шартта жавоб қайтардим. Тўлиқ жавоб олганлари учунми, бошқа саволга тутмай, баҳо қўйиб бердилар...

Турғун БЕКНАЗАРОВ, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, Муқимий номидаги мусиқали драма театри актёри:

— Ётоқхонада курсдошимизнинг туғилган кунини нишонлаётган эдик. Ўйин-кулгу авжида, мен рубоб чалиб қўшиқ айтдим. Хуллас, ажойиб кеча бўлди. Дастурхонга ош тортилганда қизларимиз нозланиб қошиқ учида "чўқиб" ўтиришди. Йигитларимизнинг қистовлари ҳам таъсир этмади (уялишди-да). Шу куни алламаҳалда тарқалдик. Зинапоядан тушаётганда, рубобни хонада унутиб қолдирганим ёдимга тушиб, ортга қайтдим. Хона эшигини тақиллатмай, тўғри кириб боравердим. Остонадан ўтдиму, "рубоб..." , -дедиму, қотиб қолдим. Не кўз билан кўрайки, ҳали дастурхон атрофида нозланиб ўтирган қизлар орқа-ўнгига қарамай ошни "туширишарди"... Менга кўзлари тушиши билан қий-чув кўтариб яширинишга жой ахтариб қолишгани ҳали-ҳали ёдимда...

Умида САДАТОВА ёзиб олди

УЧРАШУВ

Куни кеча Тошкент Давлат Тўқимачилик ва енгил саноат институтида Халқаро талабалар кунига бағишланган байрам тадбири бўлиб ўтди. Йиғилишни институт ректори Ҳалима Алимова кириш сўзи билан очиб, байрам билан талабаларни муборакбод этди. Байрам муносабати билан бир гуруҳ истеъдодли ва фаол талабаларга мукофот тариқасида стипендиялар топширилди. Институт талабаларидан Дилноза Ёқубованинг Президент стипендиясига муносиб топилганлиги ҳам бу даргоҳда доно-зукко ва юксак маънавиятли ёшлар илм олаётганлигидан далолатдир. Шунингдек тадбирда Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий нашри бўлган "Туркистон" газетаси таҳририятидан бир гуруҳ ходимлар иштирок этиб, талабалар билан ўзаро фикр алмашдилар. Шоирлар Шоди Отамурод ва Шоира Ҳасан қизининг шеърлари талабалар олқишига сазовор бўлди.

Институт бадиий жамоаси томонидан тайёрланган дилрабо куй-қўшиқлар байрам тадбирига янада файз бахш этди.

* * *

Тошкент Давлат Аграр университетида ҳам ана шундай тадбир бўлиб ўтди. Университет "Камолот" жамғармаси бўлими ташаббуси билан ташкил этилган мазкур тадбирда ютуқли ўйинлар ўтказилиб, омадли талабалар ютуқ соҳиби бўлдилар.

— Талабаларимизда: "Бу менинг байрамим, менинг куним" деган фикр пайдо бўлди, -дейди университет ректори, профессор Ҳасан Бўриев. — Бу бизнинг ютуғимиз эмасми?

Байрам сўнггида "Ниҳол" мукофоти совриндори Дилфуза Раҳимова ва университет қошидаги ансамбл жамоаси талабаларни хушнуд этдилар.

Умида ЮСУПОВА, ЎзМУ талабаси

Muhabbat bekati

ОЛТИН КЎПРИК

Муроджон бундай бўлишини кутмаганди. Дарс тугагач, кутубхонада китоб титкилаб ўтирса, елкасига кимдир қўл ташлади. Бошини кўтарса, орқа партада ҳамиша бирор қилиқ қилиб ўтирадиган курсдоши — Муборак ғалати жилмайиб турибди. "Бирга дарс тайёрламоқчидир", - дея кўнглидан ўтказди у. Аммо қизнинг китоб ўқишга ҳуши йўққа ўхшарди. Таажжуб, унда нега ортидан соядек эргашиб келди?

— Нега без бўлиб қолдингиз? —Атай илмоқли савол ташлади қиз. — Кутмовдингизми?

Муроджон, "Нега кутишим керак" демоқчи бўлдию, тилини тийди. Аниқроғи, унинг қарашларига дош бера олмади. Бир қизга, бир китобга қараб, такаллуф билдирди:

— Келинг, бирга дарс тайёрлаймиз...

Қиз ҳеч гап эшитмагандек яна қитмирона гап қилди:

— Ҳалал бермадимми ўртоқ профессор?

У ҳамкурсларининг "Профессор" деб чақиришига кўникиб кетган. Бир гал дарсга кеч қолганида ўзи "қовун туширган" эди-да. Орқа партага энгашган кўйи талабага ниманидир тушунтираётган домлани кўрмай қолса бўладими?! Жимгина жойига ўтирмасдан шўхлиги тутиб: "Талаба беш минут кечикса, айб бўлади, профессорларнинг кечикиши эса айб эмас!" деб ўзича болаларни кулдирган, Домла эса унга: "Сен профессор бўлсанг, талабаларнинг шўрига шўрва тўкасан-ку!" дея боплаб жавоб қайтарганди. Шу-шу унинг иккинчи оти — "Профессор" бўлдиқолди.

Сочини икки ўрим қилиб юрадиган пучуққина Муборак бу сўзни атай жиғига тегиш учун айтмаётгани сезилиб турарди. Эркаланди, шекилли. Балки, шунчаки гап қотгандир... Қуралай кўзларида қандайдир маъно яширин. Бошқалар билан ҳазил-ҳузул қилса-да, шу кунгача унга бор-йўғи "яхшимисиз" дейишдан нарига ўтмаган қизнинг бундай илтифоти замирида не синоат бор экан?

Нима бўлганда ҳам курсдошига курсдошларча муносабатда бўлгани маъқул. Муроджон тепасида қаққайиб турган қизга китоб ўқийсизми, деган маънода қараб, ёнидаги стулга ишора қилди.

Сирли боқиб турган қиз "сир"ини ошкор этиб қўя қолди:

— Кўп ўқисанг тез қарийсан, деган гапни эшитмаганмисиз? Юринг, би-ир айланиб келамиз. Ахир талабалик — олтин давр, дейишган-ку!

— Қаёққа?

— Хиёбонга!- Қиз раққосалардек бармоқ уриштириб, "чарс" эткизди. — Муҳаббат хиёбонига! Борамизми?

Қандайдир енгилтакроқ қизлар ҳақида Муроджон кўп эшитган. Аммо, энг енгилтаги ҳам биринчи бўлиб ўзи таклиф этмас-ов. Балки, унга шундай туюлаётгандир. Таклифга рози бўлган тақдирда ҳам осмон узилиб ерга тушмайди-ку. У ўша номи ғалати туюлган хиёбонга қизиқиб сўради:

— Қаерда экан ўша хиёбон? Номи нега унақа?

Муборак ғалати жилмайди:

— Борганда биласиз...

Сирли гапу қарашлардан йигитнинг эти жимирларди. Қандайдир кўринмас куч уни ўша ерга боришга ундарди. Балки, ҳамкурсининг бирор гапи бордир?.. Жимгина китоб-дафтарини йиғиштираётганида бетоқат қиз ҳам қарашиб юборган бўлди. Бехос қўли қўлига тегиб кетганида яшин ургандек титраб кетди...

Қуёш ётоғига оққан маҳал жилоланиб оқадиган анҳор бўйига етиб келишди. Тошкентнинг олмос камаридек кўринадиган анҳор бўйида дов-дарахтлар сероблигидан тез қоронғи тушаётгандек туюларди. Кўкдаги юлдузлар билан баҳслашаётгандек шаҳар чироқлари бирин-кетин чарақлай бошлади.

Қиз унинг билагидан енгилгина тутиб олганди. Кузнинг салқин шабадаси этини жунжиктирди, шекилли, ғайришуурий тарзда йигитга маҳкамроқ ёпишди.

— Дарвоқе, нимани гаплашаётгандик? — Атай гап ташлади Муроджон. — Ҳа, эсладим, чиндан ҳам китоб содиқ дўст!

Бунга жавобан қиз кулиб қўйиш билан чекланмади. Қуюқ арчалар тагига етганларида тўхтаб, гапни чўрт кесди:

— Биз ҳеч қанақа китоб-питоб ҳақида гаплашмадик.

— Хўш, унда?.. — Йигит елка қисди. — Бу ерга нега келдик?

Қизнинг кўзлари ғалати чақнади. Унга тағин эслатди:

— Бу ерни "Муҳаббат хиёбони" дейдилар. Сиз севги деган буюк ҳиссиётни тушунасизми?

Бу билан нима демоқчисиз, демоқчи бўлиб оғиз жуфтлаган ҳам эдики, қиз илкис ҳаракат қилиб... юзидан ўпиб олди...

Йигитнинг гапи бўғзида қолди... Ўзини ўнглаб, қизнинг юзига тарсаки тортиб юборганини билмай қолди...

Кутилмаган зарбадан сесканиб тушган қиз икки-уч одим тисарилди. Еб қўйгудек боқмади, аксинча, жилмайди!.. Телбаларча тишининг оқини кўрсатиб тураверди.

Довдираб қолган йигит ҳовлиқиб сўради:

— Нега унақа қилдингиз?

Қиз лабини чўччайтирди:

— Ўпиш гуноҳ эмас, лекин уриш...

— Бу... қилмишингизга яраша!..

— Демак, Замирахон ҳам сизни уриб гуноҳ иш қилмабди-да!

— Нима?!— Муроджон эсанкираб қолди. Ўтган шанба куни у Замирага севги изҳор қилганидан, худди шу жойда илк бора бўса олиб, "эвазига" тарсаки еганидан наҳот Муборак бохабар бўлса?! Ё, "пушка"га оляптимикин?.. — Нима дедингиз?

Муборак ғолибона кулди:

— Ё гапим нотўғрими?

Йигитнинг тили зўрға калимага келиб, ғулдиради:

— Тўғри! Уни юракдан севишим рост. Аммо сиз буни қаердан билдингиз?

Шу пайт рўпарадаги арча шохлари қимирлаб, Замира чиқиб келди! Жимгина Муборакни қучди. Дугоналар чўлп-чўлп эткизиб ўпишдилар. Сўнгра Замира гуноҳ устида қўлга тушгандек анграйиб қолган Муроджоннинг кўзларига тик боқмасдан пичирлади:

— Кечиринг, ҳазилимиз учун!..

Йигит ўзини тутиб олиб, сўради:

— Тушунмадим...

Қулоқларигача дув қизарган Замира у томон бир-икки одим ташлаб, зўрға пичирлади:

— Ўша... гапингизга жавоб беришдан аввал... шундай қилдик. Муборакхонга раҳмат. М-мен, мен ҳам...

Замира у ёғини айтмай, оҳиста унинг билагидан тутди...

Икки дил пайваста бўлдиқолди. Унсизгина, жуфт кабутардек хиёбон бўйлаб кета бошладилар. Севги саҳнасида "Олтин кўприк" ролини ижро этган Муборак эса улар ортидан жилмайибгина қолди.

Тўлқин ЭШБЕК

ЎЗБЕКИСТОН ЖАННАТМАКОН ЮРТ ЭКАН...

Иззат Эржон туркиялик. Ўзбекистон Давлат жаҳон тиллари университети таржимонлик факультети 4 курс талабаси.

— Ўзбекистонда таълим олишингизга нима туртки бўлди?

— Ўзбекистон ва Туркия ўртасидаги дўстона муносабатлар борлиги учун ҳам менда бу ерга келиб ўқиш истаги туғилди. Анқарадаги Юнус Эмри лицейида таълим олардим. 1996 йилда тест синовларидан муваффақиятли ўтгач, Ўзбекистонга келдим. Мўътабар алломалар, жаҳонга ном таратган адолатпарвар ҳукмдорлар ўтган Ўзбекистоннинг шонли ўтмиши ҳақида кўпроқ билиш истаги ҳам бор эди.

— Туркия ва Ўзбекистон таълим-тарбия тизимининг ўхшаш жиҳатлари борми?

—Бу ерда ҳам дарслар жуда қизиқарли ўтади. Маъруза вақтида фақат домла эмас, балки талабаларнинг фикри ҳам таҳлил қилинади. Машғулотларга ҳамма тайёрланиб келгани учун ҳам талабалар мустақил фикрлай оладилар, эркин баҳслашадилар. Улар ҳам биздаги ёшлар каби 2-3 тилда бемалол гаплаша олишар экан.

— Дўстларингизникида, ўзбек хонадонида меҳмон бўлиш сизга насиб этдими?

— Аввало, ўзбек халқининг меҳмондўстлигини қадрлайман. Меҳмон отангдан улуғ, деган нақлга қаттиқ амал қилар экансизлар. Дўстларимнинг ота-оналарига бўлган одоб ахлоқларига қойил қолдим, ҳурматлари жуда баланд экан. Миллий таомларингиз ҳам менга жуда ёқди. Айниқса палов, лағмон, манти жуда мазали ва тотли. Қуруқ меваларингиз донғи бежиз дунёга таралмаган экан. Уларни истеъмол қилганимда мазза қиламан.

— Сизнингча, жаҳон ёшларини бирлаштирувчи куч нимада?

— Дўстликда. Дўстлик ҳамма нарсадан кучли, ҳар нарсага қодир...

— Юртингизга Ўзбекистон ҳақида қандай таассуротлар билан қайтасиз?

— Аввало юрти тинч, осойишта ва фаровон бўлишини истаган Юртбошингизга ҳурматимиз чексиз. Мустақиллигингиз туфайли биз ҳам келиб, бепул илм олишга муваффақ бўлдик. Оилада 5 фарзандмиз. Катта акам Туркиядаги университетда ишлайди, яна бири Америкада таҳсил олади. Кичик укам Туркияда лицейда ўқийди. Отам кексалик гаштини суряпти, онам уй бекаси. Ҳар гал таътилда Ватанга борсам, Ўзбекистонда ёшларга яратилган имкониятлар ҳақида уларга гапириб бераман. Бу ерда Наврўз байрами кенг нишонланар экан. Байрам кунлари сумалакни ҳам татиб кўрдим. Дўстларим Дилмурод, Шоиста, Дилноз муаммоларимни ҳал қилишда менга доимо ёрдамга келишади. Ватанга қайтганда уларни қўмсашим аниқ. Менинг бу юртга бўлган ҳурматим ошди. Юртингизни севиб қолдим. Ўзбекистон жаннатмакон юрт экан.

— Келажакдаги орзуларингиз қандай?

— Келажакда ўз соҳамнинг етук даражадаги мутахассиси бўлишни истайман. Жамиятда менинг ҳам ўрним бўлса дейман. Касбига муносиб одамгина бунга эриша олади. Шунда барча изланишларим зое кетмаганидан хурсанд бўламан. Туркия ва Ўзбекистон муносабатларини янада ривожлантиришга ўз ҳиссамни қўшгим келади.

Лола СОАТОВА суҳбатлашди

Xoh ishoning, xoh ishonmang

БИР КУРСДА ТЎРТ ЙИЛ

Талабалар орасидаги "ўлик жонлар" Лотин Америкасидаги энг кўҳна Сан-Маркос университети раҳбариятини ҳам жиддий ташвишга солмоқда. Перу олий ўқув юртларидаги машғулотларга истаган пайтда бориш ҳуқуқини очиқдан-очиқ суистеъмол қилаётган дангасалар орасида ўзига хос "рекорд" ўрнатганлар ҳам бор. Университет ректоратининг маълумотларига қараганда, бу ерда қарийиб уч мингга яқин киши йигирма йилдан буён талаба ҳисобланиб келмоқда. Амалдаги қоидалардан фойдаланиб, улар ҳар йили ўз талабалик ҳужжатларини янгилаб оладилар. Ректорат вужудга келган вазиятдан чиқиш мақсадида бир курсда ўқиш учун рухсат бериладиган муддатни тўрт йилдан оширмаслик керак деган хулосага келди.

НАФАҚАХЎРНИНГ ТЎРТИНЧИ ДИПЛОМИ

Винчекуа вилоятида яшовчи нафақахўр Антонио Барьбери Урбано университетида "Пифагорнинг тиббиёти ва фалсафаси" деган мавзуда диплом иши ёқлади. Бунгача уч марта — 1971 йили шу университетда социология, 1978 йили Парма университетида ҳуқуқшунослик, 1981 йили эса Падцада ижтимоий-сиёсий фанлар бўйича диплом ҳимоя қилган. У 1973 йилдан бери нафақада. Нафақа ёшигача у (39 йил давомида) Винчекуа вилоятидаги унча катта бўлмаган шаҳарлардан бирида муниципалитет котиби бўлиб ишлаб келган. У яна ўқишни давом эттирмоқчи. Балки яқин орада италиялик нафақахўрга бешинчи диплом ҳам насиб этиб қолар.

Анвар ҚОРАЕВ тайёрлади

Qahqaha

ЯРАТГАНГА ШУКУР

Ҳар доим ўқишга ўз вақтида етиб боришга ҳаракат қилардим. Нима бўлди-ю, бир куни эрталаб не кўз билан кўрайки, соат миллари 8:40 ни кўрсатиб турибдида! Биринчи дарсда мулоқот ўтказилиши керак эди. "Яратганга шукур" фильмини кўриб ҳавас қилгандим. Қани энди мен ҳам бир зумда аудиторияда бўлиб қолсаму... Хомхаёлнинг амалга ошмаслигини ўйлаб, бекатга қараб югурдим. Ишим юришмаганини қарангки, етиб боришим билан эшиклар мана сенга дегандай шарақ этиб ёпилдию, автобус хайрлашиб кетворди.

Бир иложини топиш керак. "Бошқа автобус ҳам боради-ку" дедимда, таваккал қилиб кейинги бекатга қараб югурдим. Кутиб турган эдим, бир пайт кичкинагина "автобусча" келиб қолди. Ҳайрон бўлдим. 11-автобус катта эди-ю, нима сабабдан кичрайиб қолди, - деб ўйланиб турдим. Кейин билсам, бу автобус қатновини кўпайтириш мақсадида қилинган "олийжанoблик" экан.

Бир амаллаб автобусга суқулиб кирдиму, қайдасан факультетим, дея йўлга тушдим. Иккинчи бекатданоқ автобус ўз ҳунарини кўрсата бошлади. Эшиклар очилса, ёпилмайди, ёпилса, очилмайдиган бўлиб қолди. Биров ҳайдовчини ёмонласа, яна биров автобуснинг кичкиналигидан нолий кетди. Ҳайдовчи эса ҳар бекатда 3-4 минутдан тўхтаб, эшикни ўз қўллари билан очиб-ёпиб туради.

Эсон-омон ўз манзилимга етиб келдиму ойлик йўл чиптасини қўлда ушлаганимча, тушишга тайёрлана бошладим. Шунда "Студенческий борми" деган овоз келди. Қарасам, кичкинагина бир бола, қўлида бир сиқим пул билан қараб турибди. Энсам қотди. Бу ким бўлди-ки, мендан талабалик гувоҳномасини сўраса? Наҳотки шу бола автобуснинг кондуктори бўлса. Ҳали 14 га ҳам кирмаган, иш лаёқатига етмаган бир бола талабалик гувоҳномасини сўраса, алам қиларкан одамга. Нима ҳам дея олардик, "акамиз"га гувоҳномани кўрсатдик. Хайрият-ей тоза ҳаво ҳам бор экану, тўйиб-тўйиб нафас олдимда югурганимча ичкарига кирдим. Афсуски дарс бошланган экан. Секин эшикни очдимда ичкарига мўраладим. Домла сўзлашдан тўхтаб "ҳа, шоввоз, тинчликми, нега кеч қолдингиз?", деб қолди. Шу пайт хаёлимдан ҳалиги ҳайдовчи ўтди. Эҳтимол унинг ҳам худди мана шу саволдан боши қотиб турган бўлса ажаб эмас. Лекин унга осон, баҳона топилади. "Эшигим бузилиб қолди" деса бўлди, олам гулистон. Бу пайтда домла юқоридаги саволини такрорлаб менга қаради. Оғзимдан "эшигим бузилиб қолди" деган сўз чиққанини биламан, хонани жарангдор кулгу овози босиб кетди. Бироз қизариб турдимда ташқарига отилдим. Катта йўлнинг ўртасига чиқдиму "илоё эшигинг узилиб тушсин" дея бақириб, аламимни олгандай бўлдим.

Шавкат Ортиқов, талаба

Азиз Онажоним Анорхон СОДИҚОВА!

Сизни ўтгиз тўққиз ёшингиз билан чин дилдан табриклайман. Биз фарзандларингиз бахтига доимо омон бўлинг.

Қизингиз Гулистон СОДИҚОВА

Газетанинг навбатдаги сони 29 ноябрь, чоршанба куни чиқади

Туркистон

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ

Бош муҳаррир: Салим АШУРОВ

Таҳрир ҳайъати: Комил ЮСУПОВ, Аслиддин БОЛИЕВ, Ғайрат ШОУМАРОВ, Авазхон СОДИҚОВ, Анвар ЖАББОРОВ, Насриддин МУҲАММАДИЕВ, Шоазим МИНОВАРОВ, Ғаффор ҲОТАМОВ

Манзилимиз: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.

Мухбирлар 133-95-97
Хатлар бўлими 133-79-69

Навбатчи муҳаррир: Зиёда АШУРОВА

Таҳририятга юборилган материаллар қайтарилмайди.

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси

Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41

Буюртма Г. — 1010.

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ва саҳифаланди

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012.
Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А-2.
Босишга топшириш вақти-20.00
Топширилди-21.00
1 2 3 4 5 6